Основна школа

„Бранислав Петровић“

С л а т и н а

ПОСЕБНИ ШКОЛСКИ ПРОГРАМИ

Од школске 2022/2023. до 2026/27. године

Садржај

ОДЛУКА ШКОЛСКОГ ОДБОРА 3
ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА ШКОЛЕ 4
ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ 9
ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ 11
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊАДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА 12
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА . 15
ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА 43
ПРОГРАМ БИБЛИОТЕЧКЕ СЕКЦИЈЕ 45
ПРОГРАМ ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА 47
ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА 49
ПРОГРАМ ОБОГАЋЕНОГ ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА 50
ПРОГРАМИРАЈМО ЗАЈЕДНО 52
ТЕНИС 54
ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ 55
ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ 56
ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ 57
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ 57
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ 59
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ 59
ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ 60
ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА 62
ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКОГ БИБЛИОТЕКАРА 62
ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОГА 68
ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ 72
ПРОГРАМ ЗА НАПРЕДОВАЊЕ И СТИЦАЊЕ ЗВАЊА 74
ЗАВРШНИ ИСПИТ 76
ПРОГРАМ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА 77

ОДЛУКА ШКОЛСКОГ ОДБОРА

ОШ“Бранислав Петровић“Слатина

Број и датум: 551/2

од 12.09.2022.године

На основу члана 119. став 1. тачка 2.Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РСрбије“ број 88/2017 , 27/18 , 10/19 I 6/20),

Школски одбор ОШ“Бранислав Петровић“ Слатина, на седници одржаној 12.09.2022.године, донео је

О д л у к у

О усвајању Школског програма за све разреде и усвајању посебних програма.

О б р а з л о ж е њ е

На седници школског одбора која је одржана у понедељак 12.9.2022.године, усвојени су школски програми за све разреде и посебни програме.

Школски програм израђује се у складу са Националним оквиром образовања и васпитања које школа остварује, као и друга питања од значаја за школски програм.

Школски програм и посебни програми усвојени су са девет гласова „за“.

Председник Школског одбора

Александра Пејовић

ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ РАДА ШКОЛЕ

1. Закон о основана система образовања и васпитања („Сл. Гласник РС“ бр. 88/2017, 27/2018 – други закон, 10/2019 и 6/2020) ;

2. Закона о основном образовању и васпитању („Службени гласник РС“ бр. 55/13, 101/17, 10/2019, 27/2018 - други закон и 10/2019) ;

3. Закон о уџбеницима („Сл. Гласник РС“ бр. 27/18) ;

4. Закон о раду („Сл. Гласник РС“ бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14) ;

5. Закон о спречавању злостављања на раду („Сл. Гласник РС“ бр. 36/10) ;

6. Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. Гласник РС“ бр. 101/05, 91/2015 и 113/2017 др. закони) ;

7. Закон о слободном приступу информацијама („Сл. Гласник РС“ бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10) ;

8. Закон о библиотечкој – информационој делатности (Службеном гласнику РС", бр. 52/2011 и 78/2021) ;

9. Закон о условима за обављање психолошке делатности („Сл. Гласник РС“ бр. 25/96, 101/05) ;

10. Закон о здравственој заштити („Сл. Гласник РС“ бр. 25/219) ;

11. Закон о заштитит података о личности („Сл. Гласник РС“ 87/18)

12. Правилник о наставном плану за први и други разред основног образовања и васпитања („ Просветни гласник РС“бр. 10/04, 3/06, и 2/08 , 2/10, 16/17) ,

13. Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања („ Просветни гласник РС“бр. 3/06, 2/10, 7/17, 11/2019) ;

14. Правилник о наставном плану за први, други, трећи, четврти и осми разред основног образовања и васпитања („ Просветни гласник РС“бр. 2/10) ;

15. Правилник о програму наставе и учења за трећи разред основног образовања и васпитања: („ Просветни гласник РС“бр. 5/2019-6)

16. Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања („ Просветни гласник РС“бр. 2/10) ;

17. Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС -Просветни гласник“бр. 5/2008, 3/2011, 1/2013, 5/2014-I, 5/2014-II, 11/2016-I, 11/2016-II, 3/2018, 12/2018 и 3/2020.) ;

18. Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС -Просветни гласник“бр. 6/2009, 3/2011, 8/2013, 11/2016-I, 11/2016-II, 12/2018, 3/2019, 12/2019 и 3/2020) ;

19. Правилник о плану наставе и учења за седми и осми разред основног образовања и васпитања („ Просветни гласник РС“бр. 18/2018)

20. Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања („Службени гласник РС -Просветни гласник“ бр. бр. 2/2010, 3/2011, 8/2013, 5/2014, 11/2016-I, 7/2017, 11/2016-II, 12/2018, 10/2019 и 3/2020) ;

21. Правлника о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставног програма за пети разред основног образовања („Службени гласник РС - Просветни гласник"бр. 6/2007, 2/2010, 7/2010 – др. правилник, 3/2011 - др. правилник, 1/2013, 4/2013, 11/2016, 6/2017, 8/2017, 9/2017 и 12/2018)

22. Правилник о измени Правлника о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставног програма за пети разред основног образовања („ Просветни гласник РС“бр. 8/17 и 9/17) ;

23. Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању и звању наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. Гласник РС“ бр. 81/2017 и 48/2018) ;

24. Правилник о ближим условима за оснивање, почетак рада и обављање делатности основне школе(„ Просветни гласник РС“бр. 5/2019-363 и 16/2020-1)

25. Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. Гласник РС“ бр. 22/05, 51/08, 88/15, 105/2015 и 48/2016) ;

26. Правилник о програм свих облика рада стручних сарадника (Службени гласник РС - Просветни гласник", број 6 од 4. августа 2021) ;

27. Правилник о стандардима квалитета рада установа (Службени гласник РС - Просветни гласник" бр. 14/2018) ;

28. Правилник о вредновању квалитета рада установа Службени гласник РС, бр. 10/2019 од 15. 02. 2019. године) ;

29. Правилник о стручно-педагошком надзору („Сл. Гласник РС“ бр. 87/2019) ;

30. Правилник о календару образовно-васпитног рада основне школе за школску 2020/2021. годину („Службени гласник РС - Просветни гласник" бр 5/2021)

31. Правилник о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, зслостасвљање и занемаривање („Сл. Гласник РС“ бр. 46/2019 и 104/202) ;

32. Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању („Сл. Гласник РС“ бр. 34/2019 и 81/2020) ;

33. Правилник о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету и ученику и одраслом („Сл. Гласник РС“ бр. 80/18) ;

34. Правилник о ближим упуствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање („Сл. Гласник РС“ бр. 74/2018) ;

35. Правилник о степену и врсти образовања наставника и стручних сарадника у основној школи („ Просветни гласник РС“ бр. 11/2012, 15/2013, 2/2016, 10/2016, 11/2016, 2/2017, 3/2017, 13/2018, 11/2019, 2/2020, 8/2020, 16/2020, 19/2020, 3/2021 и 4/2021.) ;

36. Правилник о стандардима компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја („Сл. гласник РС“, Просветни гласник РС бр. 5/2011.) ;

37. Правилник о стандардима компетенција директора установе образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 38/2013.) ;

38. Правилник о општим стандардима постигнућа – образовни стандарди за крај обавезног образовања („Пр. гласник“ бр. 5/2010) ;

39. Правилник о образовним стандардима за крај првог циклуса обавезног образовања (Сл. гласник - Просветни гласник РС -5/1) ;

40. Правилник о програму завршног испита у основном образовању и васпитању (Службени гласник РС - Просветни гласник"бр. 1/2011, 1/2012, 12/2014 и 2/2018.) ;

41. Правилник о норми часова непосредног рада са ученицима, наставника и стручних сарадника и васпитача у основној школи („ Просветни гласник РС“бр. 2/2000) ;

42. Правилник о организовању и остваривању наставе у природи и екскурзије у основној школи („Сл. Гласник РС“ бр. 30/2019) ;

43. Правилник о изради и коришћења психолошких мерних инструмената („Сл. Гласник РС“ бр. 11/88) ;

44. Правилник о нормативима школског простора, опреме и наставних средстава у основној школи („ Просветни гласник РС“бр. 4/90) ;

45. Правилник о условима и поступку напредовања ученика основне школе („Сл. Гласник РС“ бр. 47/94)

46. Правилник о дипломама за изузетан успех у основној школи („Сл. Гласник РС“ бр. 37/93 , 42/93)

47. Правилник о критеријумима и стандардима за финансирање установе која обавља делатност основног образовања и васпитања(„Сл. гласник РС“ бр. 73/16, 45/2018, 106/2020 и 115/2020.) ;

48. Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи: („Сл. Гласник РС“ 68/2018-28)

49. Правилник о садржају и начину вођења евиденције и издавању јавних исправа у основној школи: („Сл. Гласник РС“ 66/2018-38, 82/2018-6, 37/2019-11, 56/2019-3, 112/2020, 6/2021 и 85/2021)

50. Правилник о начину организовања наставе за ученике на дужем кућном и болничком лечењу(„Сл. Гласник РС“ 66/2018-36)

51. Правилник о изменама и допунама Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“ 104/2020)

52. Правилник о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању ("Службени гласник РС", бр. 34/2019, 59/2020 и 81/2020) ,

53. Оквир за процену капацитета основних и средњих школа за организовање наставе на даљину у случају када је обустављен непосредни рад за ученицима

54. Правилник о календару образовно-васпитног рада основне школе за школску 2021/2022. годину („Службени гласник РС - Просветни гласник" бр 5/2021)

55. Правилник о ближим условима за остваривање и начин осигурања квалитета и вредновање наставе на даљину у основној школи ("Сл. гласник РС", бр. 109/2020)

56. Правилник о посебном програму образовања и васпитања("Сл. гласник РС", бр. 85/2021)

57. Општа акта ОШ“Бранислав Петровић“ Слатина

58. Правилник о утврђивању зоне школе („Службени гласник РС“, бр. 41 /2022)

59. Правилник о безбедности деце на путу у зони школе („Службени гласник РС“, бр. 41 /2022)

Школски програм урађен је у складу са Националним оквиром образовања и васпитања и садржи: 1. Циљеве школског програма; 2. Наставни план основног образовања и васпитања;

3. Програме обавезних и изборних предмета по разредима, са начинима и поступцимаза њихово остваривање; 4. Изборне програме по разредима, са начинима и поступцима за њиховоостваривање; 5. Програме активности по разредима, са начинима и поступцима за њиховоостваривање6. Програм допунске и додатне наставе;

Напомена: У посебним документима се налази Школски програм за први циклус и Школски програм за други циклус.

1. У овом документу се налазе следећи програми, који ће бити разрађени у Годишњем плану рада школе: 7. Програм културних активности школе; 8. Програм школског спорта и спортско рекреативних активности; 9. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програми спречавањадискриминације и програми превенције других облика ризичног понашања; 10. Програм ваннаставних активности ученика; 11. Програм професионалне оријентације; 12. Програм здравствене заштите; 13. Програм социјалне заштите; 14. Програм заштите животне средине; 15. Програм сарадње са локалном самоуправом; 16. Програм сарадње са породицом; 17. Програм излета, екскурзија и наставе у природи; 18. Програм рада школске библиотеке; 19. Програм безбедности и здравља на раду20. Програм рада Ученичког парламента; 21. Програм припремног предшколског програма22. Програм продуженог боравка23.Програм рада педагога
24. Програм рада библиотекара
25. Програм обогаћеног једносменског рада
26. Програм за напредовање и стицање звања
27. Завршни испит26. Индивидуални образовни планови свих ученика који се образују по индивидуалномобразовном плану чине прилог школског програма. (Овај прилог ради се кад и акосе за њим укаже потреба.)

ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА: Пун и усклађен интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развојсваког детета и ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама иинтересовањима; Стицање квалитетних знања и вештина и формирање вредносних ставова, језичке,математичке, научне, уметничке, културне, медијске, техничке, финансијске иинформатичке писмености, неопходних за наставак школовања и активну укљученост живот породице и заједнице; Развој стваралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса, као иизражавање на језицима различитих уметности; Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавањаинформација,уз вешто и ефикасно коришћење медија I информационо-комуникационих технологија; Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и

примену знања и вештина у даљемобразовању и свакодневном животу; Развој мотивације за учење и оспособљавање за самостално учење и образовање токомцелог живота; Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свогмишљења; Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања,сопственог развоја и будућег живота; Развој кључних компетенција потребних за живот у савременом друштву; Развој и практиковање здравог начина живота, свести о важности сопственогздравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности; Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине,еколошке етике и заштите животиња; Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне иефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства ипријатељства; Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеноми хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, као иосновних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности; Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националногидентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање инеговање српског језика и свог матерњег језика, традиције и културе српског народа,националних мањина и етничких заједница, других народа, развијањемултикултурализма, поштовање и очување националног и светског културног наслеђа; Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне и узраснеравноправности и толеранције

ТРАЈАЊЕ ПРОГРАМА Школски програм се реализује у периоду од четири године, односно од почетка школске2022/2023. године до краја школске 2026/2027. године.

ЈЕЗИК НА КОМЕ СЕ ПРОГРАМ РЕАЛИЗУЈЕ. Програм се реализује на српском језику и сви ученици похађају наставу на српском језику.

ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Основни задаци културне и јавне делатности школе су да ученицима ,наставницима и другим радницима обезбеди учешће у друштвеном животу средине ; да омогући друштвеној средини учешће у остваривању циљева ,задатака и садржаја васпитања и образовања; да обезбеди услове за успешно извршавање годишњег програма рада школе и унапређивање васпитања и образовања; повеже и организује сарадњу са свим чиниоцима у друштвеној средини; прилагоди садржаје и облике ове делатности својим потребама и могућностима као и потребама и могућностима средине; доприноси подизању и развијању културе рада и живљења у средини; сарађује са породицама и другим чиниоцима средине ради јединственог деловања на развој и васпитање деце и омладине; активно учествује у јединственом деловању на младе у својој средини на свим нивоима васпитно –образовног рада.

ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РАЛИЗАЦИЈЕ
Дочек ђака првака	Ученици 2. разреда и учитељи	Септембар
Сарадња саинституцијамакултуре и другимјавним установамау ГрадуОрганизовани одлазак ученика биоскопу,музеју, Градскојгалерији, библиотеци,	Наставници, учитељи,ученици	Узависностиод планаинституцијакоје сепосећује
Дечја недељаУчешће на маскенбалу Посета Сајму књига	Ученици од 1 до 8 разреда,разредне старешине,проф.српског језика, чланови тима, педагог и библиотекар	Октобар
Светски дан детета	Ученици,разредне старешине и педагог	Новембар
Сајам школског издаваштва Нова година(новогодишња представа)	Ученици нижих разреда,чланови тима и библиотекар	Децембар
Школска слава Свети Сава	Ученици,чланови тима за културне активности и проф.српског језика	Јануар
Књижевне вечери	Ученици,чланови тима за културне активности и проф.српског језика, родитељи и други	Током године (када се за то укаже прилика)
Међународни дан матерњег језика(21.02.) Маскенбал Квиз знања	Ученици,чланови тима за културне активности и проф.српског језика	Фебруар
Светски дан књиге(02.03) 8. март-Дан женаМеђународни	Ученици,проф.српског језика,педагог ,библиотекар и разредне старешине	Март

дан среће(20.3.)		
Дан школе Књижевно вече	Ученици ,чланови тима за културне активности, проф.српског језика,директор,хор и оркестар	Април
Светски дан музеја(посета музеја и галерије)	Ученици,чланови тима за културне активности и разредне старешине	Мај
Крај школске године(додела награда) Промоцијанајуспешнијихученика осмогразреда	Ученици,чланови тима за културне активности ,директор и разредне старешине	јун

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКО-РЕКРЕАТИВНИХ АКТИВНОСТИ

Ученицима који су се определили за неке спортске активности треба указати на оне способности које долазе до изражаја у тој активности и на занимања у којима су те способности пожељне.Посебно треба ученике усмеравати према спортовима и физичким активностима за које су талентовани, а не показују интересовање.

ОБЛАСТ	СЕКЦИЈЕ	ЗАДУЖЕНИНАСТАВИЦИ,ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Спортско-рекреативне активности (школски спорт)	ЕУПЕА-европски дан школског спорта; Такмичење млађих разреда-елементарне игре (Дечја недеља); Такмичење у фудбалу, рукомету; одбојци	Од школске 2022/23. до 2026/27.године

	Крос	

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА, ПРОГРАМ СПРЕЧАВАЊАДИСКРИМИНАЦИЈЕ И ПРОГРАМИ ПРЕВЕНЦИЈЕ ДРУГИХ ОБЛИКА РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА:

ЗАДАЦИ ПРОГРАМА:

Упознавање колектива школе и ученика о проблему вршњачког насиља Да се не ћути у вези са насиљем Едукација о проблемима насиља Уочавање и међусобно информисање о случајевима вршњачког насиља у школи Комуникација са надлежним службама (Центар за социјални рад, МУП Чачак...) Дефинисање правила понашања и последица кршења правила Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање проблема Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља

САДРЖАЈИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	НАЧИН ПРАЋЕЊА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

Стварање и неговање климе прихватања толеранције и уважавања Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад школе за препознавање насиља,злостављања и занемаривања Дефинисање поступака и процедура за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља Информисање свих укључених у рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља Спровођење поступака реаговања у ситуацијама насиља Успостављање система ефикасне заштите Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља Саветодавни рад са ученицима са циљем ублажавања последица насиља Стварање безбедне и подстицајне средине за учење, рад и развој

Евалуација –анализа реализације програма за заштиту деце за протеклу школску годину: -анализа и израда извештаја о евидентираним ситуацијама насиља -анализа и израда извештаја о предузетим превентивним и интервентним активностима	Тим за заштиту ученика	Педагошка документација, свеске праћења	Јун-август сваке шк. године
Израда плана за заштиту ученика и упознавање свих актера	Тим за заштиту ученика		Јун-август сваке шк. године
Упознавање родитеља будућих првака са школским правилима и програмом заштите ученика од насиља	Тим за заштиту од насиља,разредне старешине	Педагошка документација	Септембар сваке шк. године
Активности ученикачланова Ученичкогпарламента	члановипарламента инаставник којикоординир рад, директор, педагог	Педагошка документација	Током школских година
Упознати и подсетити наставнике, родитеље, ученике са појмом „дигитално насиље“ и осталим врстама насиља	Тим за заштиту	записници	Почетак сваке шк. године
Евиденција и документација о појавама насиља	Тим за заштиту директор	Свеске за праћење, педагошка документација	Током шк. године
Израда паноа и презентација на тему ненасиља	Тим за заштиту	Педагошка документација,извештаји	По потреби
Пружање помоћи ученицима у решавању индивидуалних проблема или проблема са другима и индивидуално	Тим за заштиту,директор, одељењске старешине	Педагошка документација,извештаји	По потреби

саветодавни рад са ученицима који имају проблеме у понашању			
Прикупљање основних информација у циљу процене нивоа насиља и ризика од будућег насиља	Тим, остали актери	Педагошка документација,извештаји	Током шк. године
25.11.дан борбе против насиља над женама	Тим, Ученички парламент, Вршњачки тим	Педагошка документација,извештаји	Децембар, сваке школске године
Међународни дан особа са инвалидитетом	Тим, Ученички парламент, Вршњачки тим	Педагошка документација,извештаји	1.12.Сваке школске године
Међународни дан људских права	Тим, Ученички парламент, Вршњачки тим	Педагошка документација,извештаји	10.12.-сваке школске године
Послови везани за процедуре насиља (пријава надлежнима, оперативни план рада, васпитно и васпитно-дисциплински поступак, друштвено-користан рад)	Тим за заштиту	Педагошка документација,извештаји	
Сарадња са локалном самоуправом	Тим за заштиту	Педагошка документација,извештаји	Током шк. година
Организовање спортских активности/такмичења	Тим за заштиту,проф. физичког васпитања, одељењске старешине	Педагошка документација,извештаји	Током школских година
Редовна посета предавањима, тј.усавршавање на тему борбе против насиља	Тим, сви запослени	Извештаји, портфолио	Током школских година.
Евалуација програма	Тим за заштиту	Педагошка документација,извештаји	Крај сваке школске године

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програмом заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања ОШ „Бранислав Петровић“ Слатина одређују се мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење ученика и свих запослених у школи.Програм заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања израђен је на основу Правилника о протоколу поступања у установи на одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС”, број 46/19), Приручника за примену посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања (Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2007. године), Правилника о стандардима квалитета рада у установи (Службени гласник РС – бр.88/17 и 27/18). Програм заштите израђен је и на основу анализе стања безбедности ученика у школи, (истраживање о присутности насиља у школи). Приказани су резултати истраживања:

- Узорак је чинило 100 ученика од 3. до 8. разреда у матичној школи и издвојеном одељењу Качулице
- Анкета се састојала од 10 питања различитог типа.
- Циљ: да се утврди колико је насиље заступљено у нашој школи, који су облици насиља и како се на насиље реагује
- Напомена: нису сви ученици одговорили на сва питања, па се не могу у појединим питањима очекивати одговори у стопроцентном облику

1.ШТА ЈЕ ЗА ТЕБЕ НАСИЉЕ? МОЛИМО ТЕ ОБЈАСНИ

- Опасна ствар када те неко сваки дан дира, бије и малтретира; за мене је насиље нешто страшно; називање погрдним именима; туча без правила; безобразлук и некултура; непрестано звање у касне сате; физичко, психичко, вербално и интернет малтретирање; узнемиравање на више начина; релативно лоша ствар; злостављање ученика и деце; то је лоша страна код људи; причање ружних речи о некоме; омаловажавање; угрожавање нечије безбедности; ружна појава; дискриминација; појава која се све чешће појављује; искључивање из друштва; за мене је насиље нешто страшно....

2. Колико је насиље присутно у школи?

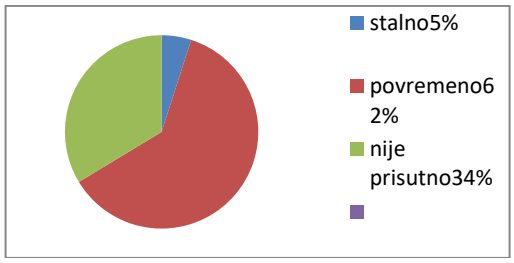

3. Да ли си присуствовао/ла сцени насиља у школи?

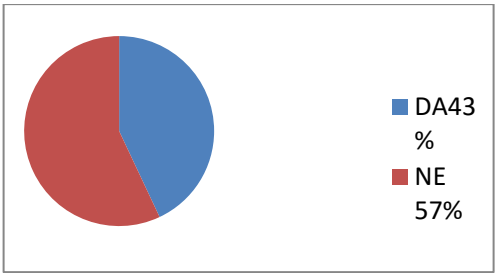

ОБРАЗЛОЖИ АКО СИ ОДГОВОРИО/ЛА СА ДА....

- ✖ Била сам јако зачуђена и одмах сам побегла
- ✖ Нисам реаговао.....
- ✖ Реаговала сам вербално, да видимо у чему је проблем
- ✖ Раздвојио сам их
- ✖ Умиривао сам их
- ✖ Пријавио сам дежурном наставнику
- ✖ Није туча, већ омаловажавање, ругање, које се дешава свакодневно
- ✖ Нисам смела да реагујем
- ✖ Рекла сам да не вређају млађе ученике
- ✖ Реаговао сам професионално и спречио сам то
- ✖ Било је даље од мене
- ✖ Пријавио сам разредном старешини
- ✖ Бранила сам жртву

3. Да ли си доживео/ла неки облик насиља у школи? Који? Образложи

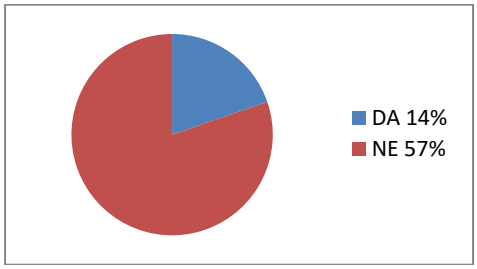

- ✖ Другари из одељења су ме задиркивали
- ✖ Био сам избациван из друштва
- ✖ Био сам физички нападнут од друга
- ✖ Гурао ме у таблу
- ✖ Доживео сам физичко насиље
- ✖ Да, свађу
- ✖ Повремено, ружне речи од стране једног ученика
- ✖ Када ме је другарица ударила шамаром, јер сам јој рекла нешто ружно
- ✖ Када ме неко дискриминише
- ✖ Једном су ми шутирали ранац, задиркивали ме
- ✖ Друг ме је гурао у жбуње
- ✖ Не, јер сам се увек клонио невоља и лошег друштва

5. **Да ли си приметио неки облик насиља на путу од школе до куће? Напиши кратак опис**

- ✖ **ДА-10%** (неки човек је бијо неког дечака; моја два друга се стално туку; у аутобусу су се побила два дечака; узму дрво и бију се; неко ми је шутирао друга; нажалост, ментално заостале особе су задиркивале остале)
- ✖ **НЕ-85%** (ми се лепо дружимо)

6. Да ли си некада био насилан/ла?

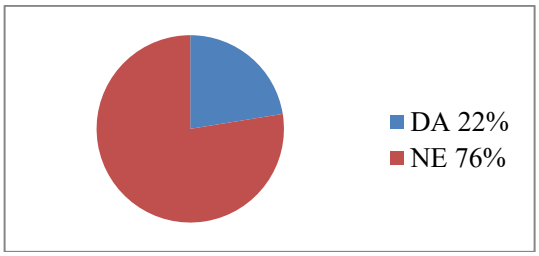

7. Да ли користиш друштвене мреже?

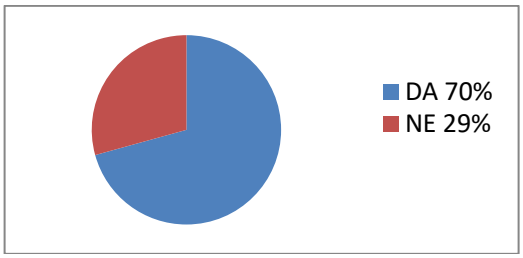

8. Да ли си чуо/ла за интернет насиље?

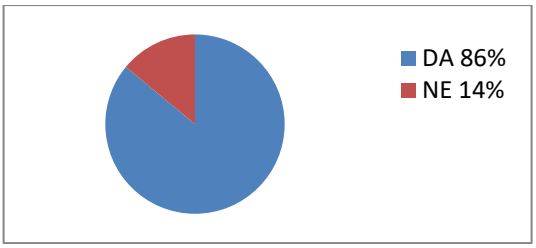

9. Да ли познајеш некога ко је доживео насиље на друштвеним мрежама?

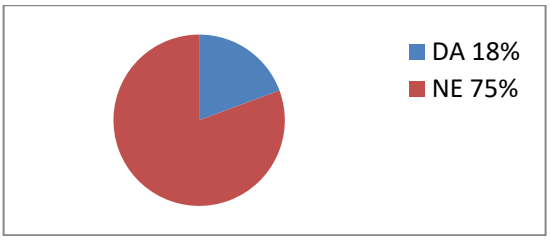

10. Осећаш ли се сигурно у школи?

- ✖ **ДА-86%**
  - \+ Јер имам пуно пријатеља,; наставници стално дежурају и не може ништа да ми се деси; имамо дежурне ученике и наставнике; имамо свуда камере; имамо предавања на тему насиља; у близини је полиција; зато што се васпитавамо да будемо добри; знам да се браним; никад не присуствујем насиљу; код нас у школи није присутно насиље; имамо добре професоре и директора и педагога и школско особље који нас чувају;
  - \+ Смарам да је моја школа веома сигурна; нико ме у школи не задиркује; у школи су старији људи који све то регулишу; немам проблем ни са ким; док сам уз наставнике и добре другаре, ја сам сигуран; сви су добри и сви се лепо слажемо;

зато што плаћамо осигурање; никад ми се ништа није десило лоше; зато што не злостављам остале ученике;

- Потрудила сам се да имам такав углед да не треба нико да ме напада; .....
- Зато што ја вршим насиље
- Ми смо најстарији

НЕ-10% (искључен сам и з свега, јер неко може да извади нож или сл; не осећам се сигурно, јер имам тај осећај због неких)

Податке које смо добили, користићемо у превентивним и интервентним активностима.

Задаци Тима:

1. припрема програм заштите;
2. информише децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
3. учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција потребних за превенцију насиља, злостављања и занемаривања;
4. предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
5. учествује у изради оперативних планова заштите ученика;
6. укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
7. прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
8. сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
9. води и чува документацију;
10. извештава наставничко веће на крају сваког класификационог периода

ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА НАСИЉЕ ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ И ПОДЕЛА НАЈЧЕШЋИХ ОБЛИКА НАСИЉА

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпутучињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има запоследицу стварно или потенци јално угрожавање здравља, развоја и достојанстваличности детета и ученика или запосленог. Насиље и злостављање може да се јави од стране: запосленог премадетету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно старатељу или другомлицу које је преузело бригу о детету и ученику (у даљем тексту: родитељ); детета иученика према другом детету и ученику или за посленом; родитеља према свомдетету, другом детету и ученику и према запосленом.

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално) , социјално и електронско.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе достварног или потенциј алног телесног повређивања детета, ученика или запосленог;

физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.
Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи дотренутног или трајног угрожа вања психичког и емоционалног здравља идостојанства детета и ученика или запосленог.
Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључуједете и ученик из групе в ршњака и различитих облика социјалних активности,одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањеминформација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем з адовољавања социјалнихпотреба.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз:
злоупотребу, сексуално насиље, експлоатацију детета и ученика, електронсконасиље и др.Зло употреба детета и ученика је све оно што појединац, односноинституција чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује илисмањује могућност за безбедан и здрав раз вој и доводи га у немоћан положај премапојединцу или установи (злоупотреба у спорту, у по литичке, верске, комерцијалнеи друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подсти цање, односнопсихолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ра дипостигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичкоги социј алног развоја и најбољег интереса детета.
Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и учениксексуално узнемира ва, наводи или приморава на учешће у сексуалнимактивностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или секористи за проституцију, порнографију и дру ге облике сексуалне експлоатације.Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика,а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имај уза последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног иемоцион алног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивањеправа на образовањ е и слободу избора.
Електронско насиље и злостављање је злоупотреба информационихтехнологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавањедостојанства и остварује се слање м порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-
сајта, четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мрежеи сл.Занемаривање и немарно пос тупање је пропуштање родитеља, другеособе која је преузела бригу о детету и ученику, устан ове или запосленог да уоквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој д етета иученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.Занемарива ње у установи обухвата: ускраћивање појединих обликаобразовно-
васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу озанемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављањунадзора и заштите детета и ученика од повређивања, самоповређивања, употребеалкохола, дувана, наркотичког средства или пси хоактивне супстанце, укључивањау деструктивне групе и организације и др.
Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца, односно ученици (дете – дете, ученик – ученик, дете и ученик – запослени). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. **Први ниво:** Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање”.Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: добацивање, подсмевање, искључивање из групе или

заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина.Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито, неумесно, са сексуалном поруком: добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација.Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

Други ниво: Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке”, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање.Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: оглашање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика. **Трећи ниво:** Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест.Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија. **Интеревенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања** Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, по правилу, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, у сарадњи са педагогом, ,тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

На трећем нивоу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета

поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију.На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са Законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности. Информације о насиљу, злостављању и занемаривању од ученика прикупља, по правилу, ,педагог, односно друго задужено лице у установи - одељењски старешина или члан тима за заштиту.

УНУТРАШЊА МРЕЖА ЗАШТИТЕ Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе. **ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК**- дежура у складу са распоредом; - уочава и пријављује случај; - покреће процес заштите детета (реагује одмах) у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија; - обавештава одељењског старешину о случају; - евидентира случај у књигу дежурстава - сарађује са Тимом за заштиту од ДНЗЗ.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах; - учествује у процесу заштите деце; - разговара са учесницима насиља; - информише родитеље и сарађује са њима; - по потреби, сарађује са Тимом за заштиту ученика од ДНЗЗ; - прати ефекте предузетих мера; - евидентира случај и води документацију; по потреби, комуницира са релевантним установама. **ТИМ, ПЕДАГОГ**- уочава случајеве насилног понашања; - покреће процес заштите детета, реагује одмах; - обавештава одељењског старешину и сарађује са њим; - по потреби, разговара са родитељима; - пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима; - разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите; - обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера; - по потреби, сарађује са другим установама; - евидентира случај.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ- дежура; - прекида насиље; - уочава и пријављује случајеве насилног понашања. **УЧЕНИЦИ, ДЕЦА**- уочавају случајеве насилног понашања; - траже помоћ одраслих; - пријављују одељењском старешини - за теже случајеве консултују чланове школског Тима; - учествују у мерама заштите.

❖

СПОЉАШНА МРЕЖА ЗАШТИТЕ Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

- Центар за социјални рад-Чачак
- МУП-Слатина и Чачак
- Дечји диспанзер-Чачак
- Дом здравља-Чачак
- Развојно саветовалиште-трећи спрат у дечјем диспанзеру
- Школска управа-Чачак
- Локална самоуправа-Чачак

ЦИЉ ПРОГРАМА ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА Општи циљ Програма је унапређивање квалитета живота ученика применом:

- **Мера превенције** за стварање безбедне средине за живот и рад ученика, активности школе у циљу спречавања насиља и праћење ефекта превенције;
- **Мера интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у установама мере које се предузимају кад се насиље догоди, процедуре, улоге и одговорности.

Специфични циљеви програма заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања:

- Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања
- Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања
- Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад школе за препознавање насиља
- Дефинисање поступака и процедура за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља.
- Организовање обука, разговора, трибина о безбедности и заштити ученика од ДНЗЗ
- Дефинисање правила понашања и последице кршења правила
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља
- Саветодавни рад са ученицима са циљем превенције и ублажавања последица насиља
- Умрежавање и сарадња свих кључних носилаца превенције насиља.

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ Програм и активности превенције омогућавају:

- Благовремено уочавање потенцијалног насиља и оклањање ризика;
- Припрему за адекватно реаговање уколико се насиље догоди;
- Свеобухватну ресоцијализацију учесника у насиљу.

Сви запослени, родитељи ученика и ученици треба да препознају потенцијалне изворе и узроке насиља и да превентивним активностима доприносе њиховом смањењу. **Специфични циљеви у превенцији**

1. Подстицање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
2. Укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници, административно и помоћно особље, директор, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције;
3. Идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља;
4. Дефинисање процедура и поступака за заштиту од днзз и реаговања у ситуацијама насиља;
5. Информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од днзз и реаговање у ситуацијама насиља;
6. Омогућавање свим ученицима који имају сазнања о могућем насилном акту да без излагања опасности врше пријављивање насиља;

7. Изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду;
8. Спровођење психо-социјалног програма превенције кроз обуку за ненасилну комуникацију, самоконтролу реаговања и понашања, превазилажење стреса, учење социјалних вештина;
9. Сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора;
10. Унапређивање компетенција наставног (стручно усавршавање) и ваннаставног особља, деце, ученика, родитеља, старатеља и локалне заједнице за уочавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања;
11. Сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи;
12. Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу.

Задаци тима за заштиту од днзз у области превенције: - Упознавање наставника, родитеља ученика и запослених у школи са правном регулативом, општим и посебним протоколом, правилником о поступању када се насиље десило,- Усклађивање постојећих подзаконских аката установе; - Израда Програма за заштиту деце/ученика од днзз (превентивне и интервентне активности); - Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака; - Развијање и неговање богатства различитости и културе понашања у оквиру васпитно-образовних активности; - Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавања конфликата; - Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља; - Дефинисање правила понашања и последица кршења правила; - Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља; - Умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (савет родитеља,школски одбор, ученички парламент, одељењско веће, наставничко веће). **Превентивне активности треба да допринесу да ученици:** - прихвате и науче вештине потребне за боравак и живот у колективу- осећају се заштићено и сигурно у школи- успешније и ефикасније уче - буду одговорнији и науче да управљају сопственим понашањем у конфликтним ситуацијама - да управљају осећањима као што су љутња, фрустрација, срећа и усхичење- науче да заштите своја и права других- разумеју и прихватају разлике, сарађују са другима и раде тимски. **Превентивне активности допринеће да одрасли:** - преузму одговорност за стварање и неговање подстицајног окружења у установи- развијају и негују здраве стилове комуникације- поштују своја и права других- уважавају различитост и негују кооперативност и сарадњу- усвоје и примењују практична знања и вештине за конструктивно превазилажење сукоба и кризних ситуација- уоче и конструктивно се супротставе разним облицима насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања.

МЕРЕ ИНТЕРВЕНЦИЈЕ Специфични циљеви у интервенцији

1. Спровођење поступака и процедура реаговања у ситуацијама насиља;
2. Успостављање система ефикасне заштите деце у случајевима насиља;
3. Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите;
4. Саветодавни рад са децом/ученицима који трпе насиље, који врше насиље и који су посматрачи насиља.

РЕДОСЛЕД ПОСТУПАЊА У ИНТЕРВЕНЦИЈИ

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.Школа проверава сваку информацију о могућем насиљу, дискриминацији, злостављању и занемаривању. Врши се преглед видео записа, школа има електронски надзор над простором. Када родитељ/законски заступник пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са Законом.У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање. ***2) Заустављање насиља и злостављања и смиривањеучесника*** је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ. ***3) Обавештавање родитеља*** и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи-амбуланта у Слатини-**032/826-303,** обавештавање полиције - **192** и центра за социјални рад-**бр.тел.032/341-233; 349-901**) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад. ***4) Консултације*** у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, , педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент, вршњачки тим.Уколико у току консултација у школи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: Министарство просвете – школску управу, центар за социјални рад, полицију, здравствену службу и др. из града Чачка. ***5) Мере и активности*** предузимају се за све нивое насиља и злостављања. ОПЕРАТИВНИ ПЛАНЗАШТИТЕ (у даљем тексту: план заштите) сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл.

План заштите садржи: активности усмерене на промену понашања - појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента, вршњачког тима и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима припрему индивидуалног образовног плана.

План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике - учеснике у насиљу и злостављању.
План заштите садржи и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално.

PS. Када је центар за социјални рад укључен у интервенцију на насиље у школи, план заштите се сачињава од стране центра.

ФОРМУЛАР ЗА ОПЕРАТИВНИ ПЛАН ЗАШТИТЕ (попуњава одељењски старешина)
Лични подаци о ученику/детету
Име/презиме: _____ Датум рођења: _____ Одељењски старешина: _____ Одељење: _____ Датум:
_____
Општи утисак о понашању ученика у школи (попуњава одељењски старешина на основу својих запажања и запажања других наставника , користећи резултате из Упитника снага и тешкоћа - SDQ)

Капацитети/снаге детета који се могу користити као ослонац (попуњава одељењски старешина):
Листа испољених проблема у понашању ученика:
_____

Одељењски старешина

Дефиниција приоритетног проблема (описати конкретно понашање и последице):
_____
_____
Процена озбиљности испољеног понашања према нивоима насиља (заокружити број)

1	**2**	**3**
Ниво насиља	ниво насиља	ниво насиља

дефиниција

Дугорочни циљ и исход (навести знања, вештине и вредности, као и жељено понашање):
_____
_____
_____

Краткорочни циљ и исход (јасан опис прве жељене промене у понашању-вештине и вредности које ученик мора да усвоји):
_____
_____
_____
Очекивани исход:

ПРАЋЕЊЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПЛАНА (ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА И УЧЕНИК)

	Опис/ дефиниција	Број понављања	Ситуације у којима је испољена вредност/ вештина понашање	(само) процена успешности	Узроци успеха/неуспеха
Вредност/уверење на коме је засновано ново понашање					
Вештина која се практикује					
Понашање које се практикује					

	Опис/ дефиниција	Број понављања	Ситуације у којима је испољена вредност/ вештина понашање	(само) процена успешности	узроци успеха/неуспеха
Вредност/уверење на коме је засновано ново понашање					
Вештина која се практикује					

Понашање које се практикује					

УГОВОР О ПОНАШАЊУ

Ја _____сагласан/а сам да у наредних ___дана радим на следећим индивидуалним циљевима:

Такође, прихватам да радим и на другим индивидуалним циљевима за којима се покаже потреба, а које ми одреди одељењски старешина и Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.Свестан/а сам да ћу радећи на овим циљевима и испуњавајући очекивања (са којима сам упознат раније) моћи да користим следеће погодности:

Исто тако знам да ћу, ако се будем изузетно залагао/ла, моћи да рачунам и на
_____
_____

Са друге стране, свестан сам и да, ако не будем радио на својим индивидуалним циљевима и не оправдам очекивања, могу доћи у ризик:
_____
_____
__

Датум: _____ Ученик_____ Одељењски старешина_____

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство просвете, односно **надлежну школску управу у Чачку**, **у року од 24 сата**. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту, полиција или центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика. ***6) Ефекте предузетих мера и активностипрати установа*** (одељењски старешина, тим за заштиту и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

ДОКУМЕНТАЦИЈА, АНАЛИЗА И ИЗВЕШТАВАЊЕ

У спровођењу превентивних и интервентних мера и активности установа:
1) прати остваривање програма заштите установе;
2) евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања другог и трећег нивоа;
3) прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа;
4) укључује родитеља у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности;
5) анализира стање и извештава.**Извештај садржи**: анализу ефеката превентивних мера и актиности и резултате самовредновања, предузете интервентне мере и активности, као и њихове ефекте (**детаљно описати колико је случајева насиља било, шта је предузето, који су нивои насиља, мере за унапређење.....)**

Одељењски старешина, бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера и активности; подноси извештај тиму за заштиту од днзз, у складу са динамиком предвиђеном програмом заштите.О случајевима који захтевају укључивање тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају, предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе педагог, а изузетно, други члан тима за заштиту кога је одредио директор. Тим подноси извештај директору два пута годишње. Директор Лазар Чикирз извештава орган управљања, Савет родитеља и ученички парламент.Директор Лазар Чикириз, одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, осим ако је на основу закона, а на захтев суда, односно другог надлежног органа обавезан да их достави. Коришћење документације у јавне сврхе и руковање подацима мора бити у складу са законом.
На основу анализа стања, праћења насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, ОШ „Бранислав Петровић“ дефинише даљу политику заштите деце и ученика од насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања.
ПРОЦЕЊИВАЊЕ ЕФЕКАТА ПРЕВЕНЦИЈЕ/ИНТЕРВЕНЦИЈЕ На основу школске евиденције праћење ефеката вршиће Тим наше школе „Бранислав Петровић“ преко следећих **индикатора:**

1. Броја и нивоа облика насилног понашања
2. Број случајева насилног понашања са позитивним ефектима у односу на укупан број пријављених у току школске године
3. Однос пријављених облика насилног понашања текуће и претходне школске године
4. Однос броја случајева насилног понашања са позитивним ефектима текуће и претходне школске године
5. Анализа упитника спроведеног међу ученицима о степену безбедности у школи.

АСПЕКТИ ПРИМЕНЕ ПРОГРАМА ће бити видљиви преко ефеката предузетих превентивних и интервентних активности. **ИЗВЕШТАВАЊЕ О ПРИМЕНИ ПРОГРАМА** Тим ОШ „Бранислав Петровић“ квартално извештава Наставничко веће, а полугодишње Школски одбор и Савет родитеља о реализацији превентивних и интервентних мера.

ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД СА УЧЕНИЦИМА Са учеником који врши повреду правила понашања или се не придржава одлука директора и органа школе, неоправдано изостане са наставе , односно који својим понашањем угрожава друге у остваривању њихових права, школа је дужна да, уз учешће родитеља, односно старатеља ученика, појача васпитни рад активностима: у оквиру одељенске заједнице, стручним радом одељењског старешине, педагога, посебних тимова, а када је то неопходно да сарађује са одговарајућим установама социјалне, односно здравствене заштите на промени понашања ученика.Појачани васпитни рад претходи вођењу васпитног, односно васпитно-дисциплинског поступка или се, у случају насиља које услед кршења Правилника о правима, обавезама и одговорностима ученика захтева изрицање васпитне, односно васпитно-дисциплинске мере, покреће и води паралелно са васпитним, односно васпитно-дисциплинским поступком.

Уколико се не води појачани васпитни рад са учеником не може се изрећи васпитна, односно васпитно-дисциплинска мера.

Циљ појачаног васпитног рада је утврђивање разлога неприхватљивог понашања, сложених облика поремећаја у понашању и / или високоризичних понашања ученика, те предузимање благовремених и адекватних мера за превенцију истих, односно постизање просоцијалног понашања ученика. Међусобном сарадњом (родитељ / наставник / ученик), довести до промене ставова, интересовања, вештина и навика ученика, у најбољем интересу ученика и спречавању неприхватљих облика понашања.На основу утврђених проблема на којима ће се радити са учеником, те снага, ресурса и механизама који се ангажују у савладавању уочених проблема, као и постављених општих и посебних циљева, доноси се План појачаног васпитног рада са учеником којим се предвиђају активности и задаци који се предузимају ради остваривања циљева, као и време њихове реализације. У процесу појачаног васпитног рада учествује и Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања. **Циљеви појачаног васпитног рада са ученицима:**

- Прихватање и поштовање правила понашања
- Развијање емпатијске комуникације са вршњацима и одраслима
- Развијање самопоуздања и самопоштовања
- Развијање самокритичности и критичког сагледавања односа међу вршњацима
- Већа опрезност и позитивна селекција у избору другова
- Поштовање савета одраслих и обраћање за помоћ приликом решавања проблема
- Развијање вештина за препознавање ризичних ситуација
- Успостављање радних навика
- Веће стрпљење при задовољавању и усклађивању потреба и жеља за објективним могућностима
- Јачање поверења према одраслима
- Усвајање вештина за успостављање, очување и неговање пријатељских односа са вршњацима
- Мотивација са учење и прихватање неуспеха
- Успостављање вољних механизама за истрајност и упорност у решавању неког задатка
- Унапређивање породичних односа и комуникације
- Формирање и развијање хигијенских навика
- Конструктивно коришћење слободног времена
- Боља контрола импулсивности и агресивних испада

- Боље разумевање и уважавање вршњака који имају одређене специфичности
- Већа аналитичност и одлучност при доношењу одлука (стани – размисли, анализирај – одлучи – реагуј)
- Боља контрола стресних и провокативних ситуација.

Задаци појачаног васпитног рада са ученицима се базирају на:

- Развијање социјалних вештина – односи се на учење понашања у социјалним односима, односно, усвајање социјално прихватљивих облика понашања
- Решавање социјалних проблема – ученици се упућују, односно, код ученика се развијају вештине уочавања и анализирање социјалних проблема, размишљања о алтернативним решењима, предвиђање последица својих поступака и управљање осећањима и понашањем да би се избегле нежељене последице
- Развијање емпатије – обукама, саветовањем, симулираним ситуацијама (индивидуалним и групним радом), код ученика се побољшавају способности опажања, децентрације (стављање и сагледавање ситуације из позиције друге стране у сукобу), саосећања, критичког сагледавања и когнитивне анализе ситуације и својих реакција, вештине комуникације и др.

Планиране активности у процесу појачаног васпитног рада са ученицима:

- Разговор ОС са учеником/ученицима о правилима понашања на часу, о правилима ОЗ за превенцију насиља и других облика нежељеног понашања, уз предочавање последица које носи повреда обавеза и забране по правилнику/закону
- Реализација радионица у млађим разредима у оквиру обогаћеног једносменског рада (учитељица Јелена Орашанин)
- Разговор са учеником и родитељима о поступку, уз предочавање последица и препоруке за рад у породици, о развојним карактеристикама узраста и најчешћим облицима испољавања адолесцентских промена итд.
- Могућа промена у току школске године- одељенских правила - школских правила
- Разговор са оним ко трпи последице насиља о томе како се осећа, шта би волео/ла да починилац уради да поправи ситуацију у њиховим односима
- Разговор са учеником/цом који трпи последице насиља и његовим/њеним подрживачима ради повећања самопоштовања, оснаживања за конструктивно супротстављање потенцијалном насиљу, тражења заштите и подршке од одраслих и вршњака и праћења промене у развоју позитивних социјалних односа, ради увида у односе и дружење ван школе
- Реституција
- Праћење понашања ученика на часу, од стране ОС и других предметних наставника у договору са њим, као и за време малих и великог одмора од стране дежурних наставника
- Укључивање ОЗ у подршку да учесници насиља поново успоставе другарске односе (радионице, заједничке активности и задаци, тимски рад, мини-пројекти и организована сарадња међу ученицима усмерена на рад у оквиру наставе и ван наставе)
- Свакодневни контакт са учесницима насиља и провера статуса њиховог односа
- Потенцијално склапање договора са починиоцем о промени понашања

- Повремено састајање са родитељима ученика ради праћења промене у њиховом понашању
- Повремено састајање са родитељима ученика/це који врши или трпи последице насиља, оснаживања за конструктивно супротстављање потенцијалном насиљу, тражења заштите и подршке од одраслих и вршњака и праћења промене у развоју позитивних социјалних односа, ради увида у односе и дружење ван школе
- Сарадња са Центром за социјални рад из Чачка или , уколико је дете дошло из другог града, онда сарадња са ЦСР из тог града и сарадња са породицом и починиоцем/има насиља на ресоцијализацији и поновном укључивању у заједницу вршњака
- Праћење реализације плана
- Праћење реализације Оперативног плана за промену понашања и извештавање
- Сарадња са институцијама у евентуалном корективном третману са учеником/има и породицом
- Редовни контакт ОС, педагога са родитељима, од. законским заступницима ученика укључених у посебни План или програм заштите и/или појачани васпитни рад
- Праћење промене понашања код ученика и анализа ефеката појачаног васпитног рада.

ПЛАН ЗАШТИТЕ

Када је Центар за социјални рад укључен у интервенцију на насиље у школи, План заштите се сачињава од стране Центра. У том случају (према Општем протоколу) Центар координира даљим поступањем и радом са учеником и породицом, додељује им Водитеља случаја - до остваривања циљева. То ће се најчешће дешавати када ученици крше правила школе и заједнице тако да угрожавају безбедност и долазе у сукоб са законом. Школа тада сарађује у прикупљању информација, креирању и реализацији плана у мери и на начин који је дефинисан планом. У неким ситуацијама Центар, као координатор интервенције према Општем протоколу, може проценити да школа не може много да помогне у интервенцији и раду на промени понашања код ученика, па ће се реализација и праћење промене одвијати у већој мери ван школе. Планом треба да се дефинише начин и динамика праћења промене код ученика укључених у план, као и размена информација између центра и школе.Када центар није директно укључен у интервенцију на насиље и рад са учеником и породицом, а то се обично дешава када је насиље другог нивоа у питању, План заштите креира школа, прати његову реализацију, ревидира и усмерава промену код ученика новим циљевима и исходима. **Тада је јако важно да се паралелно сачини план интервенције/промене за оне који крше правила/чине насиље и за оне који га трпе, не успевају да се сами заштите, ћуте о томе шта им се дешава, испољавају страх и неповерење према вршњацима и одраслима .** План заштите садржи:

1. Дефинисан кључни проблем
2. Дугорочне и краткорочне циљеве са очекиваним исходима

Добра стратегија подразумева израду листе приоритетних проблема, на основу које се утврђују дугорочни циљеви, до којих се стиже реализацијом краткорочних циљева, применом одговарајућих метода и интервенција.

3. Интервенције/нова понашања којима се остварују циљеви:

- краткорочан план тј. редослед активности за промену конкретног понашања, које је издвојено као приоритетан задатак
- врсте и методе васпитног рада са учеником/ученицима, план активности са родитељима, план рада са одељењем на пружању подршке ученику/ученицима који раде на промени понашања,
- бихејвиорални уговор са учеником/ученицима - уговор о прихватању заједнички донетог краткорочног плана за промену понашања (доноси се по потреби, према процени школског тима и ученикаж; циљ је да се осигура реализација плана и примењује се када је неопходан овакав вид контроле)

4. Актере који ће све то заједно са дететом реализовати

- носиоци активности и начин њиховог ангажовања (директан, индиректан)
- начини укључивања(стално, повремено..) родитеља, других наставника, ученичког парламента и савета родитеља, органа управљања школе (по потреби);
- ко из одељења и како подржава поновно укључивање свих учесника насиља у одељенску заједницу (какву подршку добија онај ко је трпео насиље, а какву онај ко га је начинио)

5. Временску динамику реализације

- рокове, динамику и фреквенцију понављања
- начине праћења промене од стране одраслих (одељенског старешине, психолога/педагога, родитеља) и од стране ученика

Да би се индивидуални циљеви јасно описали, важно је набројати све кораке потребне да дете научи предложену вештину а такође се предвиђа и временски интервал потребан за постизање индивидуалног циља (обично се дугорочни циљеви дефинишу у мањим корацима који могу да се постигну за 1 до 3 месеца). План заштите сачињава тим за заштиту заједно са одељењским старешином, односно васпитачем, педагогом (уколико нису чланови тима за заштиту), директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељењске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и ученике – учеснике у насиљу и злостављању. Планира се (обавезно) уз учешће појединачног ученика на кога се план односи, план мора бити у складу са његовим развојним могућностима. Када се ради план за одељење, укључују се представници одељења, ученичког парламента, као и главни учесници у насиљу. План заштите укључује и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања. **КОРАЦИ У ИЗРАДИ ПЛАНА ЗАШТИТЕ:Први корак: Избор најважнијег проблема** Ако дете, својим понашањем, представља опасност за друге, треба да буде под појачаним надзором од стране одраслих, док се не процени да је ризик стабилизован. Овакво понашање треба да буде једно од почетних приоритетних проблема у Оперативном плану заштите. Неки други проблеми ће морати да буду остављени са стране, као мање хитни у датом тренутку. Ефикасан план заштите се, у одређеном периоду, може бавити само једним или највише са 2-3 примарна проблема (до

следеће ревизије), иначе ће изгубити свој фокус и ефикасност. Са појашњавањем слике о проблемима конкретног ученика (узроци, последице, могућности кориговања), постаје све битније да одговорни за остваривање и праћење плана заштите (одељенски старешина и школски тим) уважавају мишљење ученика. Мотивација конкретног детета/ученика да учествује и сарађује у реализацији плана, зависи од тога колико се план бави његовим приоритетним потребама и проблемима. **Други корак: Дефиниција проблема** Сваки појединац испољава јединствене нијансе у испољавању «проблематичног» понашања и манифестацијама проблема у његовом животу. Зато, сваки проблем на коме се ради захтева специфичну дефиницију, формулацију или вербализацију, у складу са тим како се манифестује код конкретног ученика. Важно је да се опсервира понашање ученика (током бар једне или две недеље), да се прати учесталост, интензитет и дужина проблематичног понашања, да се добије “база” тј. базична мера проблематичног понашања, од које се почиње у дефинисању проблема, а потом у постављању циљева и исхода очекиване промене. **Трећи корак: Одређивање дугорочног циља/промене** Следећи корак у изради плана заштите је постављање јасног циља за решавање одабраног проблема. Дугорочни циљеви морају бити јасно формулисани, тако да дете у сваком тренутку зна шта се од њега очекује, тј. шта треба да постигне променом. Ови циљеви не треба да буду формулисани у мерљивим терминима, већ као жељена визија, вредност којој се тежи. Такође, важно је проценити коју је потребу задовољило дато проблематично понашање и размотрити како би та потреба могла да се задовољи на конструктивнији и просоцијалан начин. Уместо на проблематично понашање које треба да се смањи или укине, боље је да се План фокусира на то које вредности, па онда и понашање, дете/ученик треба да усвоји. **Четврти корак: Одређивање краткорочног циља/промене** Насупрот дугорочним, краткорочни циљеви морају бити дефинисани тако да се могу мерити на нивоу понашања. Мерљиви показатељи се могу дефинисати ако се пође од базичне појаве проблематичног понашања, то јест од почетне мере. Затим, краткорочни циљеви се везују за нове вештине/нова понашања, које дете/ученик треба да научи и за које се и одређују у мерљиви показатељи за праћење промене: колико пута, током недеље, или који проценат (нпр за 50%) и колико често нове вештине или понашање треба да се примене или испоље. Мора бити јасно када је ученик постигао постављене циљеве, када је успоставио жељено, планирано ново понашање.Сваки краткорочни циљ треба да буде развијен као један од корака у достизању дугорочног циља, промене. У суштини, о овим циљевима се може размишљати као о серијама корака који ће, када се остваре, резултирати достизањем дугорочног циља. Требало би да постоји бар два краткорочна циља за сваки проблем, али одељенски старешина може конструисати онолико колико је потребно. Рокови за достизање циља треба да буду постављени за сваки краткорочни циљ. Нове циљеве треба додавати у плану онанко како промена понашања напредује. Када сви краткорочни циљеви буду достигнути ученик ће успешно решити свој проблем. Праћење дететовог/учениковог напретка треба да се одвија свакодневно и/или недељно од стране одељенског старешине и других чланова школског тима. Ревизија Индивидуалног плана заштите са тимом, углавном се врши на месец дана, по потреби и чешће. **Пети корак: План активности за промену понашања** Овде се мисли на активности којима се мења одређено проблематично понашање, а које су Планом заштите осмишљене тако да помогну ученику у достизању промене. Бар једна интервенција/промена понашања дефинише се за сваки краткорочни циљ. Ова промена се претвара у конкретан дневни план понашања којим се предвиђа када, у којимј кризним и провокативним ситуацијама ће се «вежбати» ново, промењено понашање.***На пример*** ако је као проблематично понашање дефинисано да ученик реагује агресивно према противничким играчима у ситуацијама када губи у игри (нпр. у фудбалу) и то тако да га удара и назива

погредним именима, онда је дугорочни циљ усвајање вредности и уверења да је губљење у игридобар изазов да се усаврши вештина потребна за ту игру. Као краткорочни циљ дефинишемода ученик за месец дана научи како да љутњу због губитка у игри испољава на начин којим не повређује ни себе ни друге. НПР. да сваког дана бар једном у току дана одигра са неким од другара или укућана *Човече не љути се*, да сваки пут када изгуби оптрчи 5 кругова око места на коме је играо и потом честита победнику, а сваки пут када сам победи, да честита суиграчу на фер игри.Води се евиденција од стране ученика и суиграча о реакцијама током недељу дана, извештава се одељенски старешина и школски тим и ревидира се план заштите.Ако ученик не постигне промену у понашање на овај начин, и даље испољава старе обрасце који нису просоцијални, план се ревидира – додају се нове активности. **Карактеристике Оперативног плана заштите**

1. заснива се на социо-психо-педагошко-здравственим параметрима (т.ј., формулацији)
2. прилагођен је потребама и капацитетима детета (индивидуализација приступа)
3. реалан је (циљеви су остварљиви).
4. користи се партиципативни приступ (у изради и реализацији плана активно учествују и дете и родитељи)
5. акценат се ставља на дете/ученика, а не на особље школе
6. прави равнотежу између фактора ризика (симптоми, проблеми, тешкоће) и заштитних фактора (потенцијали, снаге и капацитети).
7. план је еластичан и динамичан (подложан променама, надоградњи, допуни, корекцији, у складу са тренутним потребама и стањем детета)
8. повезује различите области (усвајање просоцијалних вештина, унапређивање и развијање квалитетних породичних релација, образовање и здравствено стање).

ПРИМЕРИ ДУГОРОЧНИХ ЦИЉЕВА

За ученике који трпе насиље	**За ученике који крше правила/врше насиље**
Развијање вештина емпатијске комуникације са вршњацима	Развијање емпатијске комуникације у комуникацији са вршњацима и одраслима
Развијање самопоуздања и самопоштовања	Поштовање савета одраслих и обраћање за помоћ приликом решавања проблема
Већа опрезност и позитивна селекција у избору другова/партнера	Прихватање и поштовање правила понашања
Развијање вештина за препознавање ризичних ситуација	Боља контрола импулсивности и агресивних испада
Успостављање поверења у себе за тражење помоћи и поверавање у случају изложености насиљу	Боље разумевање и уважавање вршњака који имају одређене специфичности
Развијање осетљивости и самоувида у сопствене слабости у самозаштити	Развијање осетљивости за проблеме других и емпатије
Усвајање вештина за успостављање, очување и неговање пријатељских односа са вршњацима	Веће стрпљење при задовољавању и усклађивању потреба и жеља са објективним могућностима
Јачање поверења према одраслима	Успостављање радних навика

Успостављање вољних механизама за истрајност и упорност у решавању задатака	Успостављање вољних механизама за истрајност и упорност у решавању задатака
Развијање самокритичности и критинког сагледавања односа међу вршњацима	Развијање самокритичности и одговорности, доследност у прихватању и поштовању вредности
Мотивација за учење и успех	Мотивација за учење и прихватање неуспеха
Унапређивање породичних односа и комуникације	Формирање и развијање хигијенских навика
Доследност у прихватању и поштовању вредности	Унапређивање породичних односа и комуникације,
Већа аналитичност и одлучност при доношењу одлука (стани-размисли, анализирај-одлучи-реагуј)	Већа опрезност и аналитичност при доношењу одлука (стани-размисли, анализирај-одлучи-реагуј)

Пример Плана заштите/плана активности за промену понашања Дефинисање приоритетног проблема: ученик понавља насилно понашање/агресивне испаде према другим ученицима **Могући дугорочни циљеви**:

- Значајно смањити учесталост и интензитет напада беса и насилног/агресивног понашања.
- Да дете научи да изрази своја осећања на конструктиван начин не повређујући друге особе
- Да се благовремено обрати за помоћ и савет
- Да научи да боље контролише импулсе и самоиницијативно преузима интервенције
- Боља контрола стресних и провокативних ситуација
- Разрешити суштинске конфликте који доприносе појављивању насилног или агресивног понашања.
- Показати значајан напредак у способности слушања и емпатије на мисли, осећања и потребе других.

Први краткорочни циљ: Пристанак детета на безбедно понашање, тј. да ће применити стратегије за контролу беса и тражити подршку од других, када је у кризи. Рок за реализацију: Уговор се пише одмах, прати се од стране одређеног особља, свакодневно, док криза не прође. **Могуће интервенције**:

- Сачинити писани високо-индивидуализовани уговор са дететом, за безбедност, у којем се одређују конкретни кораци који се предузимају да се спречи насилно понашање.
- Појачан надзор (контрола)
- Одвајање од остале деце на одређено време
- Интензивнији индивидуални рад

Други краткорочни циљ за истог ученика (предлози)**:**

- Да препозна и јасно дефинише ризичне ситуације, које су ,,окидач“ агресивног понашања и да предузме неку од интервенција у договору са одељенским старешином.

- Да препозна и вербализује како проблеми са контролом беса негативно утичу на њега и друге.
- Да идентификује и вербализује своје незадовољене потребе које стварају осећај незадовољства, напетости, узнемирености
- Да идентификује ирационална уверења или штетне мисли које доприносе појави деструктивног или насилног/агресивног понашања
- Да идентификује своје стратегије за контролу беса (нпр. избројаћу до 10, зажмурићу, удахнућу дубоко-издахнути полако, рећи ћу „стоп“, упалићу црвену лампицу у глави...)
- Да идентификује осећања која су повезана са занемаривањем, злостављањем, напуштањем (ако је тога било). Да вербализује како су страхови, осећање несигурности или друга болна осећања повезана са његовим насилним/агресивним понашањем

<u>Рок за реализацију</u>: месец дана, у складу са капацитетима клијента. <u>Методе рада са учеником</u> :

1. Интензивни индивидуални разговори:

- препознавање раних знакова (нпр., умор, мишићна тензија, црвенило у лицу, непријатељске опаске, итд.) као знакова фрустрације, иритираности
- идентификовање породичних проблема који доприносе насилном/агресивном понашању

- истражити периоде када је дете демонстрирало добру контролу беса; размотрите одговоре и поткрепите позитивне копинг стратегије које је он/она користио/ла да увежбава само-контролу и спречи агресивне импулсе.
- подстакните ученика да уместо осветом или одмаздом кроз насиља, разреши конфликт користећи про-социјалне стратегије: идентификовање проблема, листање решења, избор, процена исхода...
- подржати дете/ученика у изражавању осећања
- дозволите да плаче , подучите га о лековитости плакања (тј; омогућите да изрази тугу, да ублажи бес и помозите да се смири након плача)
- помозите му да повеже своје болне емоције (нпр; депресију, анксиозност, страх, беспомоћност итд) и изливе беса или насилног/агресивног понашања
- испитајте три инцидента у којима је ученик изгубио контролу над реакцијом беса (у време болних емоција) и испитајте како би могао да изрази те емоције на адекватнији начин

- размотрите три примера/ситуације беса из учениковог дневника
- испитајте искуство и доживљај одбацивања од стране вршњака, могуће узроке (нпр; непријатељство према њима, преосетљивост на задиркивање, лоше социјалне вештине итд.)

2. Вођење дневника:
    - попис искуства одбацивања и/или конфликата са вршњацима у прошлости
    - анализа ситуација у којима агресивно понашање, на било који начин, повређује друге

- формирање листе за само-праћење (код куће или у школи) - за ефикаснију контролу беса
- обухватна листа свих мета и узрока беса (особе и ситуације које стварају јако осећање беса)

3. *Писмо за опроштај* : ономе према коме је ученик испољио бес, у следећој сеанси прегладајте писмо и разговарајте о томе шта даље са писмом (као корак ка реституцији и преузимању одговорности за своје понашање)
4. Тајм-аут/ Вежбе опуштања / дубоко дисање:

- технике за савладавање осећаја фрустрираности

- прогресивна мишићна релаксација и вођена фантазија - за смиривање и смањење интензитета осећања беса
- Технике решавања проблема: за и против, *праћења мисли* да би смањио изливе беса („шта мислим, а шта ми се дешава“), стратегије за конструктивно решавање конфликата са вршњацима

5. Технике/Вежбе за усвајање нових образаца понашања и вештине само-контроле:
   - изражавање беса кроз алтернативне активности, посебно осмишљене за ту намену (у терапији игром или кроз музику, ликовно стваралаштво),
   - изражавање беса кроз контролисану, уважавајућу вербализацију и прихватљиво понашање („јако сам љута/побесним када видим, чујем, урадим, помислим....дође ми да.....а уствари желим/треба ми.....“)
   - техника *праћења мисли* помаже откривању мисли које доприносе појави насилног/агресивног понашања (нпр; ирационално уверење да је агресија прихватљив начин супротстављања задиркивању, задовољења потреба или избегавања забране); замените ове ирационалне мисли рационалним (нпр. постоји начин да се бес и незадовољство искаже без агресије/насиља и свако може то да научи ако се потруди)
   - вербализовање "ЈА" поруке, идентификовање незадовољених потреба, изражавање својих потреба и осећања другим важним особама (да би се проредило задиркивање или оптуживање)
   - анализа осећања особа које је ученик повредио
   - суочавање са изјавама у којима окривљује друге за свој губитак контроле и неуспех да прихвати одговорност за своје насилно/агресивно понашање
   - ангажовање у друштвеним активностима (за повећање самопоштовања)
   - успостављање контроле и/или моћи на начине који су прилагођени узрасту: рад у ђачком парламенту, спортска такмичења, уместо застрашивањем и малтретирањем других
   - упутите дете/ученика да нацрта слике три догађаја или ситуација које обично изазивају бес, размотрите актуелне мисли или осећања након тога понудите ученику да одсвира или отпева своју омиљену песму у којој се изражава бес
6. Игре улога: моделовање вербализацијИ у игри улога - за изражавања беса на контролисан начин
7. Писани, високоиндивидуализовани уговор, са фокусом на стимулисање боље контроле беса

Интервенције/активности за промену понашања Уколико постоје капацитети у школи (едуковани наставници,педагози) јако је корисно током реализације плана заштите едуковати дете/ученика који испољава насиље, као и његово одељење, о природи агресивности и насилног понашања. Очекивани исходи плана заштите и активности/интервенције за ученика могу бити:

- препознаје и јасно дефинише ризичне ситуације, које су „окидач“ агресивног понашања
- уме да развија стратегије за избегавање и стабилизацију ризичних ситуација

- зна да анализира ситуације у којима је његово агресивно понашање, на било који начин, повредило друге особе
- зна своје незадовољство да изражава на социјално прихваћен начин, уз адекватну вербализацију и гестикулацију

Интервенција/активности за унутрашњу мрежу заштите у школи (за одељењског старешину и остале чланове школског тима, родитеље, ученике):

- Успоставити и доследно примењивати јасан, узрасту и ситуацији примерен, систем стимулативних и дестимулативних мера, увек када се ученик уздржи/испољи, вербалну или физичку агресивност
- Плански учити ученике у одељењу/школи ефикасним вештинама комуникације и асертивности да би се бес изражавао на контролисан начин и да би задовољавали своје потребе кроз конструктивно понашање
- Подстицати ученике са проблемима у понашању као и ученике који не успевају да се сами заштите од насиља, да користе листу за само-праћење (код куће или у школи) да би развио ефикаснију контролу беса/самозаштите; то се реализује тако што ученик сам изабере конкретно понашање које хоће да промени/унапреди (нпр. да игнорише задиркивање или називање погрдним именима, да тражи помоћ, да се тражи подршку вршњака уместо да "експлодира" на часу када је фрустриран, итд.) и прати промену користећи формулар који сам попуњава
- Уједначити са другим наставницима праћење напретка у промени код ученика - евидентирају када ученик демонстрира добру контролу беса, похвале га, препознају коју је стратегију користио за контролу беса и искажу повратну информацију о томе уз уважавање уложеног труда
- Заједно са колегама маркирати специфичне ситуације или догађаје у одељењу/школи који рутински воде ка експлозивним испадима или агресивном понашању ученика (нпр. оцењивање). Развити на нивоу школе ефикасне стратегије за контролу беса и толеранцију на фрустрације и неуспех, развити мере објективног оцењивања и редовног извештавања о постигнутим резултатима,
- Избегавати ситуације у којима се наставник са учеником или родитељима «бори» за моћ, избегавати свађе и аргументације које доводе до ескалације беса било које стране
- У школи успоставите подржавајућу атмосферу за учење техника за решавање проблема и конфликата на конструктиван начин, како бисте умањили ризике за појаву беса.

НАПОМЕНА: У горњем делу програма дати су обрасци као пример коришћења за оперативни план заштите

ПРЕВЕНЦИЈА УПОТРЕБА ДРОГАУ РАДУ СА УЧЕНИЦИМА На нивоу запослених у школи, неопходно је обезбедити релевантно стручно усавршавање које унапређује компетенције запослених да спроводе превентивне активности. **ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА НА МЛАЂЕМ ОСНОВНОШКОЛСКОМ УЗРАСТУ**У овом узрасном периоду, породица је и даље пресудна у социјализацији деце али школа и вршњаци са нормама заједнице, културе и образовања постају све важнији фактори развоја емоционално, когнитивно и друштвено здравог појединца. Улога социјалних вештина и просоцијалних ставова расте и постају кључни заштитини фактор.**Карактеристике превентивних активности усмерене на ученике које утичу на позитивни исход:**

- добро структуиране интерактивне радионице које за циљ имају развој личних и социјалних вештина (толеранција фрустрације у свакодневном животу, на безбедан и здрав начин, развој социјалних компетенција, развој позитивних друштвених норми и ставова);
- активности којима се развија добра атмосфера у учионици, у којој се негује просоцијално понашање а редукује неприкладно (развој тима, осећаја припадности, групних правила која свима обезбеђују да се осећају безбедно и прихваћено, доследно реаговање на непримерено понашање, препознавање и награђивање пожељног понашања, формирање вредносног система у коме се труд, учење и знање цене…и активно ангажовање ученика у овим активностима);
- обезбеђивање редовног похађања школе, развоја везаности за школу, развој одговарајућих језичких и математичких компетенција очекиваних за узраст (нарочито код осетљивих група);
- превентивне интервенције које укључују родитеље (у наставку документа)

- на овом узрасту, пружање информација о специфичним опојним средствима и подизање нивоа страха, као и коришћење неинтерактивних метода – предавања, не дају позитиван превентивни исход;
- активности које су фокусиране искључиво на изградњи самопоштовања и емоционалном образовању, такође не доприносе превенцији злоупотребе дрога.

ПРЕВЕНЦИЈА ЗЛОУПОТРЕБЕ ДРОГА НА СТАРИЈЕМ ОСНОВНОШКОЛСКОМ УЗРАСТУ Адолесценција представља развојни период у коме млади из жеље да преузму улоге одраслих и постигну већу независност, често могу доносити погрешне одлуке и повећати склоност ризичним понашањима.Злоупотреба психоактивних супстанци и девијантна понашања вршњачке групе, као и одбацивање од стране вршњака, јако утичу на здраво понашање, иако утицај родитеља и даље остаје значајан. На овом узрсту, важни заштитни фактори против злоупотребе дрога су добре социјалне вештине, ментално и емоционално здравље и друштвене норме које афирмишу здраве животне стилове и безбедност. **Карактеристике превентивних активности усмерених на ученике које утичу на позитивни исход:**

- Интерактивне активности које ангажују ученике у вежбању личних и социјалних вештина (супротстављање социјалним притисцима коришћења дрога и развој здравих

одговра на изазовне животне ситуације, вежбање вештина суочавања, доношења одлука и пружања отпора ризичним облицима понашања);

- Узрасно примерено вођење дискусија о различитим друштвено распрострањеним уверењима, ставовима, позитивним и негативним очекивањима у вези са коришћењем дрога, укључујући и последице злоупотребе (перцепција ризика злоупотребе). Разбијање заблуда о нормативној природи и очекивањима везаним за злоупотребу дрога;
- Програме треба да спроводе обучени наставници као и обучени вршњаци, али они могу бити доступни младима и преко компјутера или интернета, јер и тада доприносе смањењу злоупотребе психоактивних супстанци. Програме треба спроводити кроз низ структуираних сесија (најчешће 10-15) једном недељно;
- Индивидуални рад обучених професионалаца са ученицима код којих су идентификоване особине као што су импулсивност, анксиозност, осећај безнађа (кратке серије сесија, 2-5 пута, које помажу ученицима да науче да се конструктивно носе са емоцијама, уместо да користе негативне стратегије суочавања са проблемима као што је нпр. употреба алкохола);
- Развој позитивног школског етоса, посвећеност школи и учешћу ученика;
- Упознатост ученика са јасним правилима школе у вези коришћења дроге у школским просторијама и доследно примењивање тих правила и интервенција/поступака у случају њиховог кршења (поштовање Протокола о поступању у случају присуства и коришћења психоактивних супстанци у образовно-васпитним установама);
- Саветовање код постојања сумње на злоупотребу дрога или упућивање на саветовање, лечење и пружање других здравствених и психосоцијалних услуга;
- Превентивне интервенције које укључују родитеље (у наставку документа)

ПРЕВЕНТИВНЕ АКТИВНОСТИ УСМЕРЕНЕ КА РОДИТЕЉИМА

Карактеристике превентивних активности које утичу на позитивни исход:

- програми који развијају вештине родитељства (постављање правила и граница у понашању на начин који је узрасно примерен, контрола и квалитетно структуирање слободног времена деце, укљученост родитеља у животе деце – праћење њихових активности и пријатељства, укљученост у њихово учење и образовање, вештине комуникације, подршка родитељима о томе како да постану узори својој деци…)
- наведене програме реализују обучени појединци/наставници или стручни сарадници, у време и на начин који је погодан и привлачан за родитеље (ван њиховог радног времена, у простору који није превише формализован и у коме међусобно лако комуницирају), кроз најчешће 10 сесија

- Подривање ауторитета родитеља је повезано са негативним исходима превенције, као и фокусирање само на дете
- Коришћење само усменог подучавања и пружање информација о дрогама тако да родитељи могу да о томе причају са децом не доприноси превенцији
- Спровођење програма од стране слабо обучених појединаца доводи у питање сврху интервенције.

ДРУШТВЕНО –КОРИСТАН,ОД.ХУМАНИТАРНИ РАД УЧЕНИКА (ДКР)

ДКР се одређује ученику упоредо са изрицањем васпитне, од.васпитно-дисциплинске мере (активности чијим се остваривањем развија друштвено одговорно понашање ученика и представља облик ресторативне дисциплине).

ВАСПИТНЕ МЕРЕ (изричу се , без вођења васпитно-дисциплинског поступка, на начин прописан општим актом школе), а то су:

-Опомена,
-укор одељењског старешине,
укор одељењског већа

ВАСПИТНО-ДИСЦИПЛИНСКЕ МЕРЕ(изричу се за тежу повреду обавеза ученика тек након спроведеног васпитно дисциплинског поступка и утврђене одговорности ученика), а то су:

-Укор директора,
-укор наставничког већа,
-искључење из школе

НАПОМЕНА: Када јеу питању смањење оцене из владања, које прати изречене васпитне и васпитно-дисциплинске мере, школе саме, својим општим актом, уређују смањење оцене , у смислу одређивања, за које повреде обавеза и за колико се смањује оцена из владања при чему се мора поштовати принцип поступности. Утврђивање сваке закључне оцене из владања врши се проценом свих критеријума за оцењивање владања , а не само једног од њих.

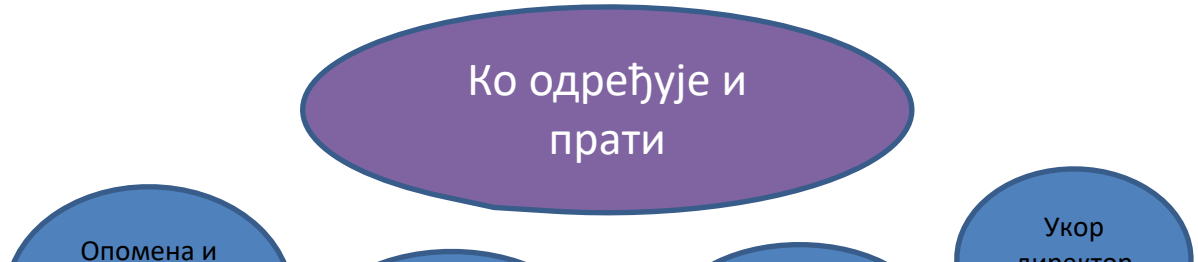

ОС-одељењски старешина; ОВ-одељењско веће; СС-стручни сарадник; НВ-наставничко веће

ДОКУМЕНТОВАЊЕ И ИЗВЕШТАВАЊЕ

-Документација се води на обрасцима које школа пропише Правилником о евидентирању и праћењу ДКР и ХР ученика.

-Задужено лице извештава одговарајући орган установе: одељењско веће, директора школе, наставничко веће.

SOS телефони:

-полиција 192

-хитна помоћ 194

-Национални контакт за безбедност деце на интернету 19833

-број за пријаву насиља у школама 0800-200-201

-Национална дечја линија НАДЕЛ 0800-12-34-56

Тим за заштиту од ДНЗЗ

ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА

Слободне активности ученика представљају све облике рада којима се пружа могућност ученику да задовољи своје интересе, склоности и способности за поједине области. Њихова суштина биће да допринесу социјализацији потреба ученика према појединим предметима и областима. Својим садржајима слободне активности унапредиће рад школе и непосредније повезати школу са друштвеном средином.

Кроз слободне активности биће реализовани следећи васпитно-образовни задаци:
- подстицај различитих видова стваралаштва;
- задовољење интелектуалне радозналости и стварање могућности да ученици истражују и упознају најразноврснија достигнућа у науци, техници и култури;
- пружање могућности за заједничку игру, забаву и разоноду;
-омогућавање заједничке спортске активности и испуњавање дела слободног времена корисним садржајем.

Слободне активности ученика у нижим разредима

Слободне активости ученика доприносе остваривању образовно-васпитних задатака:
подстичу различите видове стваралаштва;
буде и задовољавају интелектуалну радозналост и стварају могућност да ученици истражују и упознају најразноврснија достигнућа у науци, техници и култури;
пружају услове за заједничку игру, забаву и испуњавају део слободног времена корисним садржајима.

Програм слободних активности у нижим разредима:

ПРВИ РАЗРЕД	ДРУГИ РАЗРЕД	ВРЕМЕ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА
Причамо, певамо и рецитујемо; Разговарамо о школи; Описујемо јесен	Позоришне игре	Септембар
Час у природи; Књига је најбољи друг; Шта знам да рецитујем; Упознавање са другом одељењском заједницом Срећујемо пано	Говор, покрет, мимика	Октобар
Шаљиви скечеви	Филм и телевизија	Новембар
Зима-Слушам музику и цртам, Зимске игре Прављење новогодишњих честитки	Драмски текстови	Децембар

Грудвање и санкање		
Припрема прославе Светог Саве	Припрема прославе Светог Саве	Јануар
Читамо бајке и илуструјемо; Бирамо песме које ми се допадају; Припрема за такмичење рецитатора; Упознавање са старим предметима	Прелиставамо дечју штампу; Рецитујемо песме Припреме за такмичење рецитатора Читамо и пишемо песме	Фебруар
Разговарамо о мајци; Пишемо реченице о мајци; Цртамо на тему "Пролеће" Уређење паноа на тему "Пролеће"	Рецитовање песама о мајци; Ликовни рад на тему "Најбољој мами на свету"; У сусрет пролећу Уређујемо пано на тему "Пролеће"	Март
Наше шале; Шарамо јаја; Драматизација текста по избору;	Играрије Душана Радовића	Април
Медведова женидба	Моја омиљена ТВ емисија; Пантомима Најлепши стихови; Ликовни рад на тему "Пролеће у шуми, селу, парку..."	Мај
Позоришне чаролије	Представа	Јун

ТРЕЋИ РАЗРЕД	ЧЕТВРТИ РАЗРЕД	ВРЕМЕ ОСТВАРИВАЊА САДРЖАЈА
Договор о раду-упознавање са планом рада	Дружимо се са ... Стихови о школи; Песме и прозни текстови о јесени; Описујемо јесен	Септембар
Вежбе мимике, гестикулације, визуелног контакта	Активности поводом Дечје недеље	Октобар
Врсте рецитовања Рецитовање о јесени	“Тежак случај”-учење и сценски приказ	Новембар
Увежбавање изражајног рецитовања	“Вашар у Тополи” “Опклада”-изражајно казивање текста	Децембар
Припремамо се за прославу Светог Саве, припрема рецитатора	Припремамо се за прославу Светог Саве	Јануар

Познати рецитују; Читање драмских текстова; Драматизација текстова	Илустрација бајке-уређење паноа, Рецитујемо изражајно; Припрема за такмичење рецитатора Сценско извођење бајке по избору	Фебруар
Избор песама у сусрет Дану жена	Епске песме	Март
Рецитујемо песме о пролећу; Правимо одебране предмете,	Народне бајке	Април
Како обележавамо Ускрс; Како смо провели пролећни распуст; Наше пролећне игре Игре пантомиме и асоцијације	JДраматизација “Пепељуге”	Мај
Стиже нам лето ; Завршна приредба	Пишемо на тему "Најлепше је ђачко доба" Литерарни рад на тему "Растанак са учитељом-учитељицом"	Јун

ПРОГРАМ БИБЛИОТЕЧКЕ СЕКЦИЈЕ

Библиотечка секција има значајну улогу у васпитању и образовању ученика ,јер навикава и оспособљава за самостални рад, развија љубав према књизи, негује колективизам,подстиче истраживачку радозналост и индивидуалну креативност. У рад библиотечке секције укључени су ученици од I до IV разреда.

Секција	**План секције**		
чка секц	**ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ**	**НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ**	**МЕСЕЦ**
	Упознавање ученика са програмом рада, са деловима књиге. . .	Ученици и библиотекар	**септембар**
	Упознавање са смештајем књиге, техником издавања и враћања књиге	Ученици и библиотекар	
	Упознавање ученика са правилима	Ученици и библиотекар	

	понашања у библиотеци		
	Обележавање Дечије недеље Презентација сликовница првом разреду	Ученици и библиотекар	**октобар**
	Разгледница мога завичаја	Ученици и библиотекар	
	Упознавање писаца и дела, ученици као млади писци (асоцијације)	Ученици и библиотекар	
	Обележавање *Светског дана поште* (писање писма)	Ученици и библиотекар	
	Прикупљање исечака из новина , занимљивости, читање уз дискусију. . .	Ученици и библиотекар	
	Другарство и особине својих другара	Ученици и библиотекар	**новембар**
	Читање дечијих песама	Ученици и библиотекар	
	Европски дан науке (коришћење различитих извора сазнања)	Ученици и библиотекар	
	Сређивање полица	Ученици и библиотекар	
	Писање честитки	Ученици и библиотекар	**децембар**
	Декорација школе	Ученици и библиотекар	
	Обележавање дана рођења Јована Јовановића Змаја (6. 12. 1833)	Ученици и библиотекар	
	Учешће на конкурсу „Пиши Деда Мразу“	Ученици , библиотекар	
	Презентација енциклопедија четвртом разреду	Ученици и библиотекар	**јануар**
	Предлагање књига за читање	Ученици и библиотекар	
	Прикупљање литерарних радова и прављење изложбе	Ученици и библиотекар	**фебруар**

	Обележавање дана рођења Мире Алечковић (2. 2. 1924)	Ученици и библиотекар	
	Обележавање Дана жена, прављење честитки. . .	Ученици и библиотекар	
	Представљање нових наслова у библиотеци	Ученици и библиотекар	**март**
	Обележавање дана рођења Мирослава Антића (14. 3. 1932)	Ученици и библиотекар	
	Пролеће(писање песама , састава, читање текстова о пролећу. . .)	Ученици и библиотекар	
	Обележавање Светског дана књиге (23. април)	Ученици , библиотекар,	**април**
	Ученици у улози библиотекара	Ученици , библиотекар	
	Предлагање наслова књига за награде ученика, претраживање на интернету.	Ученици , библиотекар, наставници и чланови тима за културне делатности	
	Промоција нових наслова	Ученици , библиотекар	**мај**
	Сређивање библиотеке	Ученици , библиотекар, наставници и чланови тима за културне делатности	
Библиотекар: Бојана Брајовић			

ПРОГРАМ ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

У току школске године продужени боравак, као облик организованог рада, са ученицима првог и другог разреда наставља са радом. Овакав облик рада постоји већ дуги низ година у школама у већим градовима и показао се прихватљивим и погодним и за родитеље и за ученике наше школе. Продужени боравак се показао корисним јер деца нису након наставе препуштена сама себи, у друштву су пријатеља, а простор у којем бораве је пријатан и прилагођен њиховом узрасту и потребама.

Кључна подручја развоја ученика првог и другог разреда су: складан, емотиван, когнитиван, социјалан и психолошки развој, лакоћа процеса социјализације и комуникације, постављање основних знања из математичке, логичке, језичке и научно-технолошке писмености, културно-уметничко подручје развоја, игра, спорт и рекреација, активности попут организованих драмских, рецитаторских, шаховских, луткарских секција. Сваки ученик је индивидуа и сваки ученик тражи различит приступ.

Што се тиче **начина организације и облика рада у продуженом боравку**, може се навести постојање свих облика рада (индивидуално учење, рад у пару, рад у групи и фронтални облик), а присутна је и истраживачка настава, проблемска настава, учење кроз игру, праксу и искуство.

Дневна организација рада у продуженом боравку је:

- 8: 00 – 11: 35 - Часови редовне наставе
- 11: 35 – 12: 30 - Пријем ученика у продужени боравак и слободно време
- 12: 30 – 13: 00 - Ужина
- 13: 00 – 14: 30 - Самосталан рад ученика
- 14: 30 – 15: 15 - Слободне активности
- 15: 15 – 15: 30 - Сређивање учионице

Продужени боравак у нашој школи одвијаће се након редовне наставе у периоду од 11: 35 до 15: 30. За реализацију овог програма се користе:

- **учионица**, где ће се радити домаћи задаци у сарадњи са

учитељем, са акцентом на развијању самосталности у раду, која ће им касније користити у даљем школовању;

- **фискултурна сала**, у којој ће ученици проводити слободно

време и која је опремљена одговарајућим дидактичким средствима;

Посебно ће се водити рачуна да простор буде опремљен аудио-визуелним и другим мултимедијским средствима, струњачама, простором за рекреативни одмор, одговарајућом количином дидактичко-забавних игара и предмета, друштвеним играма и опремом за рекреацију. Библиотека ће такође бити доступна ученицима који похађају продужени боравак, да би се садржаји рада обогатили.

Бројно стање ученика:

Полна структура ученика:

Укупно: ученика - по евиденцији на основу обављене анкете у првој седмици септембра.

Дневне активности у продуженом боравку обухватају:

- Самосталан рад ученика
- Слободне активности
- Слободно време

Самосталан рад ученика подразумева израду домаћих задатака, усвајање новог градива, увежбавање усвојеног градива и пожељних модела понашања у друштву. Ученицима ће бити поннуђени различити садржаји који одговарају њиховим могућностима и потенцијалима, и омогућавају да се свако искаже у оквиру својих талената и интересовања. Овде је предвиђено да се неки садржаји из наставе приближе деци кроз игру и да се на тај начин олакша учење и схватање нових појмова. Рад у продуженом боравку је усклађен са

васпитно-образовним задацима у редовној настави. Након наставног дана ученици ће радити самостално домаће задатке у продуженом боравку, али уз асистенцију учитеља из продуженог боравка.

Слободне активности подразумевају: слушање музике, спортске активности у школском дворишту и фискултурној сали, корективне вежбе, шетњу ближом околином, креативне игре откривања, сликања, цртања, графике и вајања, психолошке игре вежбања концентрације и опуштања.

Слободно време укључиваће оне активности које ће предлагати ученици и ту је посебан акценат на социјализацији ученика. У слободном времену ученици ће цртати, причати о томе шта воле а шта не воле, о другарству, школи, о својим жељама, страховима. Учиће да помажу једни другима, да слушају једни друге, да сузбију егодентризам који се све чешће јавља код деце овог узраста...

Сарадња са учитељима из редовне наставе и педагогом - сарадња са учитељима из редовне наставе обављаће се свакодневно након завршетка часова редовне наставе, а сарадња са педагогом ће се обављати по потреби.

Сарадња са родитељима - током године учитељ из продуженог боравка ће се трудити да оствари коректну и редовну сарадњу са родитељима, свакодневно их обавештавајући о свему што је неопходно да знају о раду свог детета.

Наставна средства и дидактички материјал - за школску 2022/2023. годину пожељно је набавити нове друштвене игре, сликовнице (штампане латиницом и ћирилицом), материјал за креативан рад (колаж папир, хамер у разним бојама, пластелин, лепак...).

ПРОГРАМ РАДА ПРОДУЖЕНОГ БОРАВКА

<u>Активности</u>:

Самосталан рад ученика (часови учења):

- Израда домаћих задатака и провера (српски језик, математика, свет око нас)
- Допунска/додатна вежбања (српски језик, математика, свет око нас)

Слободне активности:

- Активности су тематски подељене у следећих седам група:

1. У здравом телу, здрав дух;
2. Мала школа великих ствари;
3. Књига - мој најбољи друг;
4. У свету науке и уметности;
5. Певам, плешем, глумим;
6. Цртам, бојим, шарам, стварам;
7. Моје песме, моје приче, моји снови;

Слободно време:

- Активности предвиђене за слободно време су:

1. Уз игру се лепше расте;
2. Свет забаве;
3. Упознавање места у коме живим

Време реализације свих активности: Током целе школске године

Носилац активности свих активности: Учитељ у продуженом боравку

ПРОГРАМ ОБОГАЋЕНОГ ЈЕДНОСМЕНСКОГ РАДА

ОБОГАЋЕН ЈЕДНОСМЕНСИ РАД (ПИЛОТ ПРОЈЕКАТ)

За ученике 3. и 4. разреда

Пројекат Обогаћен једносменски рад је предвиђен да ученици 3. и 4. разреда на занимљив и користан начин проведу време после обавезне редовне наставе, а пре одласка кући. Неизоставна је и вршњачка сарадња ученика.

Циљеви пројекта:

-Боља образовна постигнућа ученика

- Превазилажење препрека у учењу

-Развој здравствено- хигијенских навика

-Квалитетно планирање учења, слободних активности и слободног времена

- Развој креативног мишљења

-Развој логичког мишљења и закључивања

-Развој социјалних вештина и тимског рада

-Социјални развој ученика

-Развој квалитетније образовно-васпитне понуде установе

Једносменски рад омогућује да ђаци у школи обаве практично све школске и домаће задатке.

Исходи активности који произилазе из циљева пројекта:

- Ученици постижу бољи школски успех, добијају високе оцене

- Ученици самостално уче, организују своје време, одвајају битно од небитног, успешно решавају домаће задатке

- Ученици одржавају личну хигијену, користе дезинфекциона средства, носе заштитне маске, чувају се од прехладе и вируса, слојевито се облаче, здраво и разноврсно се хране

- Ученици у сарадњи са учитељем на квалитетан начин проводе слободне активности уз адекватне вршњачке игре

- Ученици разговетно говоре, јасно се изражавају, адекватно организују време, стварају могућности за добру сарадњу са вршњацима и учитељицом
- Ученици се друже, сарађују, имају потребу једни за другима, осећају да припадају групи.

У складу са циљевима, закључили смо да су ***следеће активности*** највише у интересу деце и родитеља:

1. Помоћ ученицима у савладавању школског градива, појашњавање и увежбавање садржаја редовне наставе.
2. Израда домаћих задатака
3. Слободне (физичке) активности у школском дворишту и фискултурној сали
4. Ликовне радионице- цртање, сликање, вајање, израда предмета од папира
5. Учење кроз игру
6. Интерактивни (едукативни) квизови који доприносе усвајању знања
7. Радионице у оквиру школске библиотеке с циљем развијања љубави према читању.
8. Драмско-рецитаторске радионице

Ученицима ће бити понуђени различити садржаји који одговарају њиховим могућностима и потенцијалима и омогућавају да се свако искаже у оквиру својих талената и интересовања. Овде је предвиђено да се неки садржаји из наставе приближе деци кроз игру и да се на тај начин олакша учење и схватање нових појмова.

Реализација активности одвијаће се у:

-учионици која је адекватно опремљена дидактичко-методичким материјалима и средствима за рад
- школској библиотеци
-школском дворишту
-фискултурној сали

Организација и облици рада

Организација активности ће се обављати у складу са потребама ученика. Биће заступљени сви облици рада(индивидуални рад, рад у пару, рад у групи, фронтални облик) .

Групу која ће ове године похађатин Обогаћени једносменски рад чини 27 ученика. Родитељи су били у обавези да доставе потврде да су запослени ван места становања.

ПРЕДЛОГ МОДЕЛА/ПРОГРАМА/АКТИВНОСТИ

ЗА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНУ ПОДРШКУ РАЗВОЈУ УЧЕНИКА У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

ПРОГРАМИРАЈМО ЗАЈЕДНО

Напомена: Сви предлози треба да буду такви да се могу реализовати након редовне наставе (обогаћен и проширен једносменски рад школе) . Подаци се уносе електронски, могуће је проширење редова. Подаци треба да буду јасно приказани, конкретни.

Школска управа: Чачак

Назив школе: „Бранислав Петровић“

Место и општина: Слатина, Чачак

Број и врста објеката у који се уводи пилот пројекат:

- Матична школа: ДА НЕ
-

ОПИС РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПИЛОТ ПРОЈЕКТА У ШКОЛИ

Област деловања	Слободне наставне активности по избору ученика
Назив активности	**Програмирајмо заједно**

Циљеви и очекивани исходи активности	- Развијање алгоритамског начина размишљања; - Разумевање основних принципа програмирања кроз практичну реализацију квизова, једноставних видео игрица и управљање дроном и микробитом; - Разумевање логике и рад са програмским језиком за визуелно програмирање Скреч. - Стицање неопходне основе за разумевање структурних програмских језика као што је Python који се изучава у шестом разреду; - Оспособљавање ученика за“вршњачку едукацију” у тимском раду; - Подстицање афинитета и талента за опредељење ка неком од занимања из области програмирања; - Развијање логике за решавање проблема; - Побољшање концентрације и фокусираности ученика; - Развој когнитивних способности ученика кроз процесе примања и памћења информација, решавање проблемских ситуација; - Формирани позитивни обрасци понашања .
Опис активности	Едукација ученика из области програмирања ће се реализује кроз два сегмента: теоријски и практично. Теоријска обука подразумева упознавање са радом у програмском језику за визуелно-блоковско програмирање Scratch, разумевање појма алгоритма и начина на који се програм извршава. Практичан део активности се реализује у кабинету за информатику и рачунарство (програмирање једноставних видео игара и квизова) и по потреби у фискултурној сали (управљање дроном кроз програмирање) Динамика: два пута по 4 везана часа седмично (32 часа месечно)
Циљна група којој је намењено	Деца узраста од 11 до 12 година – ученици петоги шестог разреда.
Носиоци активности	Професор технике и информатике
Место реализације	Кабинет за информатику и рачунарство Фискултурна сала у матичној школи

Потребно ангажовање извршилаца	Владан Шипетић
Исхрана ученика	не
Процена обухвата ученика	
Додатни ресурси	Дрон – Tello, Микробит

ТЕНИС

По препоруци Министарства просвете, науке и технолошког развоја, а у оквиру обогаћеног једносменског рада, ученици првог разреда имају могућност учења техника играња Тениса. Наша школа поседује прави тениски терен. Рад са ученицима обавља Горан Лазовић, проф. физичког и здравственог васпитања.

ТЕМА	ОБУКА	УВЕЖБАВАЊЕ	ПРОВЕРА
Серва	6	8	4
Ретерн	6	8	4
Игра са основне линије	6	8	4
Игра на мрежи	6	8	4

Програм се спроводи кроз 72 часа у три нивоа (основни, средњи и напредни) по 24 сата на сваком нивоу. На сваком часу се уз вежбе моторике и загревања обрађују и увежбавају све четири теме од основног до напредног нивоа подељено у циклусе ос 24 часа. У складу са нивоима процењује се напредак сваког детета и на крају циклуса добијају писану потврду постигнућа.

ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ професионалне оријентације у основној школи јесте развијање спремности ученика да стиче знања и искуства о себи и свету рада, да доноси реалне одлуке у погледу свог даљег образовања и опредељивања, свестан шта оне значе.

Основни општи задаци програма професионалне оријентације су:

• упознавање, праћење и подстицање развоја индивидиуалних карактеристика личности ученика значајних за усмеравање њиховог професионалног развоја и њихово подстицање да и сами свесно доприносе сопственом развоју

• упознавање ученика са светом рада и занимања, системом средњег образовања и васпитања• формирање правилних ставова према раду

• подстицање ученика на испитивачко, истраживачко понашање према себи и свету

• оспособљавање ученика за планирање свог професионалног развоја и доношење реалних и зрелих одлука у вези са избором занимања и правцима стручног оспособљавања

• успостављање сарадње са родитељима ученика и њихово оспособљавање за пружање помоћи деци и подстицање и усмеравање њиховог професионалног развоја

• успостављање сарадње са установама и институцијама које могу допринети успешнијем професионалном развоју ученика.

Активности на остваривању Програма ПО у нижим и вишим разредима одвијају се кроз реализацију редовне наставе и оне наставне садржаје на које се могу надовезати васпитне и образовне поруке ученицима, које ће им олакшати увид у свет занимања.Осим тога, на часовима ОС ће се реализовати теме прилагођене узрасту ученика, а које ће такође усмеравати пажњу ученика на овај важан сегмент у њиховом будућем животу.Професионална оријентација кроз наставне садржаје од првог до четвроразреда

Професионална оријентација на прелазу у средњу школу, који има за циљ успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације за ученике/це који завршавају основну школу. Основни циљ програма професионалне оријентације је подстицање развоја личности ученика/ца до промишљене, ваљане и реалне одлуке о избору школе и занимања, планирање каријере и укључивање у свет рада.Активности које ће се остваривати на радионицама у раду са ученицима/цама омогућавају да примерено узрасту, изграде сазнања, развију умења, способности и вредности које ће бити основа за самостално, компетентно, одговорно и ваљано одлучивање о избору школе и занимања, планирање каријере и укључивање у свет рада..Концепт програма ПО остварује се кроз пет модула: самоспознаја - препознавање сопствених потенцијала, спремност за постигнућа и склоности преко одговарајућег осмишљавања наставе и учења; информисање о занимањима и каријери - припрема расположивих информација о занимањима на структурисан начин или информација које тек треба развити, да би се омогућила информисана одлука о избору занимања; упознавање са путевима образовања - мрежом школа - познавање путева образовања и

каријере који воде ка остварењу жељеног занимања; реални сусрети са светом рада - преко анкетирања представника занимања, стручне праксе у предузећима („обука за упознавање“) и распитивања у предузећима спровођење теста реалности за жељено занимање; реални сусрети са светом рада и опробавање у појединим занимањима ; доношење одлуке о избору школе и занимања - самостално, промишљено и одговорно доношење одлуке о избору школе или занимања.

При избору будућег занимања, велику улогу има психолог Анђелка Маринковић из Националне службе за запошљавање, са којом сарађујемо већ четврту годину, која кроз тестирање ученика помаже да они упознају себе, своје способности, интересовања, интелектуалне способности.

Професионална оријентација подразумева укључивање и међусобно повезивање свих актера који имају пресудну улогу и утицај на развој личности ученика и на процес доношења одлука при њиховом избору занимања и остваривању професионалног развоја: родитељи, наставници, стручни сарадници, лекари, стручњаци при Националној служби за запошљвање и други.

ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Школа сарађује са здравственим установама у спровођењу здравствене заштите, посебно у обављању лекарских прегледа деце која полазе у први разред, спровођењу редовних систематских лекарских прегледа и вакцинација.

Основе здравственог васпитања деца добијају, углавном у породици, групи вршњака, школи, здравственим установама и преко средстава масовних комуникација.

Не умањујући значај породице и вршњака, сматрамо неопходним систематски рад на овом плану у оквиру: школе, здравствених установа и путем средстава масовних комуникација јер би тада сва деца и млади били изложени сличним програмима, чији би се ефекти могли донекле пратити добро осмишљеном евалуацијом

АКТИВНОСТИ/ТЕМЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1. Организовање разних активнисти у школи поводом данакоји су у Свету посвећени здрављу	Комисија за здравствену заштиту, остале комисије, ученици	Током школске године
2. Едукација ученика и наставника на тему здравствене заштите.	Комисија за здравствену заштиту, одељенске старешине, директор	Током школске године
3. Сарадња са локалним здравственим установама	Комисија за здравствену заштиту, директор	Током школске године
4. Евалуација програма рада	Комисија за здравствену заштиту	Крај школске године

ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити, посебно ученика из осетљивих друштвених група.

Ученицима који су у тешкој материјалној ситуацији, школа ће као и претходних година, уз помоћ и рад Ученичког парламента, обезбедити неопходну помоћ у виду бесплатне исхране (ужина, ручак..) као и неопходног ђачког прибора и уџбеника, омогућити бесплатно путовање на екскурзије...

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ ПРОГРАМА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1.Израда плана и програма Тима за социјалну заштиту 2.Израда картона ученика 3.Анализа картона ученика 4. Предузимање потребних мера у циљу социјалне заштите: сарадња са адекватним установама (Центар за социјални рад), сарадња са локалном заједницом, сарадња са стручном службом, организовање хуманитарних акција, помоћ у прилагођавању ученика школској средини, помоћ у учењу, сарадња са ученичким парламентом.	- Тим за социјалну заштиту - Тим за СЗ - Тим за СЗ - Тим за СЗ, стручна служба школе, Центар за социјални рад, локална заједница, Ученички парламент	Током школске године

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине обухвата активности усмерене на развој еколошке свести, као и очување природних ресурса.

Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма заштите животне средине – локалним еколошким акцијама , заједничким активностима школе, родитеља/старатеља и јединице локалне самоуправе у анализи стања животне средине и акција за заштиту животне средине.

Циљ је да се код ученика развије смисао за лепо, правилан однос према људима и животној средини.

Циљ програма:

- Подизање нивоа еколошке свести и еколошке културе ученика
- Формирање навика и развијање одговорног односа према себи и животној средини
- Развијање љубави према природи
- Сазнање о растућим еколошким проблемима и негативним појавама које угрожавају животну средину
- Важност здравог живота

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ ПРОГРАМА	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
1.Стручно усавршавање из области екологије 2. Обележавање еколошких датума 3. Уређење животног простора(школско двориште, еколошко уређене и оплемењивање простора учионица...) 4. „Отпад сировина на погрешном месту“ -смањење количине отпада (акција прикупљања секундарних сировина) 5. Сарадња са службама из области заштите животне средине(зелени телефон-одговарање на питања везана за животну средину окружења у коме живимо и стручна предавања из области заштите и унапређења животне средине) 6. Организовање еколошких радионица са сценарием неког еколошког проблема 7. Посете Националним парковима и специјалним резерватима природе у оквиру екскурзија 8. Конкурс за најуспешнији литерални рад,еколошки рад и постер на тему екологије. 9. Чувајмо природу- размена	- тим за заштиту животне средине - директор - педагог - наставници разредне и предметне наставе - ученички парламент - вршњачки тимови - биолошка секција - стручна лица из области екологије - локална самоуправа	у току школских година

старих уџбеника 10. Еко-маскембал (маске од отпада)		

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Школа прати и укључује се у дешавања на територији јединици локалне самоуправе и заједно са њеним представницима планира садржај и начин сарадње о питањима од којих зависи развитак школе

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Прављење плана и програма сарадње са локалном самоуправом	Директор, комисија	Август/септембар
Реализација планираних активности	Сви запослени, представници локане самоуправе	Током године
Евалуација рада	Комисија	Крај сваке школске године

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима/старатељима деце и ученика који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око важних питања васпитно-образовног рада.

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Упознавање родитеља са планом и програмом сарадње са породицом	Комисија, одељењске старешине,директор	Почетак шк. године- први родитељски састанак
Упознавање родитеља са законским променама и њиховим обавезама и дужностима	Комисија, одељењске старешине,директор	Током школске године
Укључивање родитеља у живот и рад школе	Комисија, директор	Током школске године
Обележавање важних датума кроз сарадњу са	Комисија, одељењске старешине, директор	Током школске године

родитељима		
Организовање родитељских састанака	Комисија, одељењске старешине, директор	По потреби
Укључивање родитеља у рад професионалне оријентације за ученике 8. разреда	Комисија за сарадњу са родитељима, Тим за професионалну оријентацију, директор	Друго полугодиште сваке школске године
Сарадња са свим комисијама у оквиру школе, активностима и темама које се односе на рада са родитељима	Директор, сви запослени	Током школске године
Евалуација програма рада	Комисија за сарадњу са родитељима	Крај сваке школске године

ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ екскурзије, као облика образовно-васпитног рада, јесте да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања, циљева и задатака наставних предмета, као и непосредно упознавање са појавама и односима у природној и друштвеној средини, са културним, историјским и духовним наслеђем и са привредним достигнућима.

Задаци екскурзије су:

- продубљивање, проширивање и обогаћивање знања и искустава ученика,
- повезивање и примењивање знања и умења,
- развијање љубави према отаџбини, њеној историји, култури и природним лепотама, неговање позитивног односа према свим њеним грађанима и њиховим националним, културним, етичким и естетским вредностима,
- неговање солидарности, хуманизма, другарства и осећаја заједништва,
- успостављање непосреднијих односа између наставника и ученика и ученика међусобно,
- проучавање објеката и феномена у природи,
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима,
- упознавање с начином живота и рада људи појединих крајева,
- развој и практиковање здравих стилова живота,
- развијање свести о значају одрживог развоја и изграђивање еколошких навика и навика заштите животиња,
- развијање способности проналажења, анализирања и саопштавања информација из различитих извора,
- оснаживање ученика у професионалном развоју,
- подстицање самосталности ученика и њихове одговорности за сопствено понашање, развијање способности оријентације у простору

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Објављивање огласа у дневним новинама	Комисија школе: директор, секретар, чланови савета родитеља ученика са којима се изводи екскурзија	септембар	Дневне новине-оглас
Преузимање упутства о извођењу екскурзија	Комисија школе: директор, секретар, чланови савета родитеља ученика са којима се изводи екскурзија	Почетак октобра	Помоћу упутства
Доношење одлуке о извођењу екскурзије	Комисија школе: директор, секретар, чланови савета родитеља ученика са којима се изводи екскурзија	Половина октобра	Педагошка документација
Закључивање уговора	директор	Крај октобра	На основу изјашњења родитеља
Прикупљање уплата о ратама по понуди са агенцијом	Одељењске старешине, шеф рачуноводства	До реализације екскурзије	
Реализација екскурзије за ученике од првог до четвртог разреда.	Одељењске старешине, директор, вођа пута	Крај сваке шк.године	Записник, документација
Реализација екскурзије за ученике од петог до седмог разреда.	Одељењске старешине, директор, вођа пута	Крај сваке шк.године	Записник, документација
Подношење извештаја СР и ШО	Стручне вође	Крај сваке шк.године .	Записник, документација
Предлог релација за наредну годину	Стручна већа, Наставничко веће	Август сваке школске године од	Записник, документација

Напомена: Релације екскурзија ће се конкретизовати у Годишњим плановима рада школе .

ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

АКТИВНОСТИ	**НОСИОЦИ**	**ВРЕМЕНСКА ДИНАМИКА**
Конституисање Ученичког парламента и бирање председника	Координатор и чланови УП	Почетак сваке школске године
Упознавање са планом рада УП	Координатор и чланови УП	Почетак сваке школске године
Учествовање чланова УП у хуманитарним акцијама, презентацији радионица на разне теме: ненасиље, психоактивне супстанце, еколошке радионице....	Координатор ,предметни наставници, директор педагог, чланови УП	Током школских година
Присуство седници Наставничког већа, Школског одбора	Чланови УП	У време одржавања седница
Предлози чланова УП за одређене спортске активности	Координатор, чланови УП	Током школских година
Сређивање школског дворишта	Координатор, чланови УП, сви запослени	Током школских година
Пројекат квиза знања „Мозгалица“	Координатор, чланови УП, сви запослени	Током школских година
Осмишљавање кутка за родитеље и сређивање истог	Директор, УП, координатор	Током школских година
Анализа рада УП и предлог мера за даљи рад	Координатор, чланови УП	Јун сваке школске године

Скраћенице: УП-Ученички парламент

ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКОГ БИБЛИОТЕКАРА

ПОДРУЧЈА РАДА	**ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈ**	**НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ**
ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	-израда годишњег , оперативног и недељног плана рада библиотекара-израда плана рада библиотечке секције-завршна израда извештаја о раду библиотеке	Ученици, наставници, стручни сарадници и библиотекар

	-учешће у организацији заједничких активности у школи -праћење текућих издавачких продукција у складу са потребама школе, набавка књигаи стручне литературе, библиотечке грађе -активности поводом Дечје недеље -представљање нових наслова у библиотеци -организација заједничких активности у школи-обележавање важних датума -спровођење активности библиотечке секције -обележавање *Светског дана књиге(28. април)* -организовање акције *Књига на дар*-учешће на књижевној вечери-одабир наслова књига за награде ученика-дигитализација и укључивање у рад програма Cobiss	
ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	-анкета заинтересованости ученика за библиотечку секцију-одабир и припремање литературе и друге грађе за разне образовно-васпитне активности -самовредновање библиотеке -посматрање заинтересованости читања и коришћења Интернета-развијање индивидуалних интересовања ученика кроз активности	Библиотекар

РАД СА НАСТАВНИЦИМА	- припремање ученика за самостално коришћење разних извора информација -посета првака библиотеци -коришћење ресурса библиотеке у процесу наставе сарадња са наставницима и организовање заједничких активности у школи -пружање података о укључивању на конкурсу за литерарне радове -обележавању важних датума - обележавање *Светско данакњиге* -одабир књига за одличан успех и награде на предлог наставника и учитеља - спровођење активности поводом *Светског дана Поште* *-прикупљање материјала за школски лист.* *-промоција школског листа*	Учитељи, наставници и библотекар

РАД СА УЧЕНИЦИМА	- упућивање на самостално коришћење извора сазнања -мотивисање позитивног односа према читању -упис нових чланова-договор са ученицима , упис и рада на библиотечкој секцији -индивидуални и групни рад са ученицима -пружање података о укључивању на конкурсу за литералне радове-израда тематског паноа - позајмица књига- спровођење акције *Поклони књигу библитеци* - обележавање битних датума - презентација енциклопедија - сређивање полица са књигама и естетско уређење библиотеке - сусрет са песником - промовисање нових наслова - предлагање књига за читање - спровођење акције *Спаси књигу* - ученици у улози библиотекара	УЧЕНИЦИ, БИБЛИОТЕКАР
РАД СА РОДИТЕЉИМА, ОДНОСНО СТАРАТЕЉИМА	- Упознавање са радом школске библиотеке кроз разне едукативне материјале - добровољно прикупљање књига	БИБЛИОТЕКАР, РОДИТЕЉИ

САРАДЊА СА ДИРЕКТОРОМ, СТРУЧНИМ САРАДНИЦИМА, ПЕДАГОШКИМ АСИСТЕНТОМ И ПРАТИОЦЕМ УЧЕНИКА	-сарадња са педагогом и психологом- договор са директором око органозовања књижевне вечери , облежавања битних датума, спровођење акција и посетама песника/писца - извештавање директора о активностима у школи	ДИРЕКТОР, ПЕДАГОГ, ПСИХОЛОГ, БИБЛИОТЕКАР
РАД У СТРУЧНИМ ОРГАНИМА И ТИМОВИМА	-присуство на Наставничком већу -укључивање у реализацији заједничких активности	БИБЛИОТЕКАР
САРАДЊА СА НАДЛЕЖНИМ УСТАНОВАМА ОРГАНИЗАЦИЈАМА, УДРУЖЕЊИМА И ЈЕДИНИЦОМ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ	-договор са Градском библиотеком о посетама песника/писаца, глумаца. . . -сарадња са књижарама и издавачким кућама (набавке и донације књига) -сарадња са Регионалним центром (стручно усавршавање библиотекара)	БИБЛИОТЕКАР, СТРУЧНИ САРАДНИЦИ
ВОЂЕЊЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ, ПРИПРЕМА ЗА РАД И СТУЧНО УСАВРШАВАЊЕ	-вођење дневне и месечне статистике -вођење ЛЕТОПИСА -вођење дневника рада -стручно усавршавање у установи и ван установе -обрада књига - увођење књига -уређење простора	БИБЛИОТЕКАР

Планирање рада школске библиотеке

Делатност школске библиотеке

Образовно –васпитна делатност

Обележавање дана рођења значајних личности из области културе , науке , књижевности, уметности и других области. Организовање тематских изложбиОрганизовање библиотечке секције. Упознавање са радом школске библиотеке, њеним фондом и могућностима његовог коришћења, читалачких навика , правилним руковањем библиотечком грађом, развијати навику посећивања библиотеке. У библиотечку секцију укључити ученике млађих разреда и радионице одржавати једном недељно у зависности од могућности слободног времена ученика. Библиотекар учествује у припремању: годишњег плана школе , плана библиотечке секције као и у планирању библиотечког развоја и набавке библиотечке грађе. Обележавање дана рођења значајних личности из области културе , науке , књижевности , уметности и других области. Организовање тематских изложби

Сарадња са локалном и широм заједницом

Сарадња са предшколским установама . Дружење са предшколцима , организовање посете школској библиотеци , упознавање са начином рада у школи , са радом и правилима понашања у библиотеци . Том приликом организовати читање књига изабраних у складу са њиховим узрастом . Организовање посете другој школи или јавној библиотеци како би ученици видели како раде друге библиотеке. ***Библиотечко –информациона делатност*** организовати у складу са важећим прописима: планирање и набавка библиотечке грађе, физичка обрада и инвентарисање . У библиотеци се води књига Инвентара за монографске публикације. Води се дневна, месечна и годишња библиотечка статистика, Дневник рада, и пружају се информације релевантне за наставу и коришћење фонда. ***Културно-јавна делатност*** остварује се кроз сарадњу са образовно- васпитним установама, Градском библиотеком, Регионалним центром. . .

Промоција школске библиотеке

Организација дана отворених врата . Промоција рада библиотеке путем друштвених мрежа , школских гласила , изложбених паноа , или присуством библиотекара на састанцима ученичког парламента.
Библиотечки фонд садржи:

- књижну грађу, некњижну грађу и електронске изворе(приступ Интернету) . -лектиру за наставу српског језика; -класична дела књижевности; -уџбенике; -стручну и научну литературу; -енциклопедије, лексиконе, речнике, библиографије; -психолошко-педагошку и методичку литературу; -научно-популарну литературу; -белетристику за децу; -литературу на страним језицима-закони и подзаконски акти и области образовања, васпитања и библиотекарства.

Коришћење библиотечке грађеСви ученици и запослени су корисници библиотеке и уписују се у чланске карте. Школски библиотекар води дневну, месечну и годишњу статистику. Библиотека ради пет дана у недељи. Радно време мора бити видно истакнуто на вратима .

ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОГА

Подручја рада:

1. Планирање, програмирање, организација васпитно-образовног рада.
2. Праћење и вредновање образовно-васпитног рада
3. Рад са наставницима.
4. Рад са ученицима.
5. Рад са родитељима,односно старатељима
6. Рад са директором, педагошким асистентом, стручним сарадницима
7. Рад у стручним органима и тимовима
8. Сарадња са стручним институцијама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе
9. Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање

АКТИВНОСТИ	**ВРЕМЕ**
Планирање, програмирање, организација васпитно-образовног рада	
Учешће у изради Годишњег плана рада школе	Јун, август, септембар
Израда Годишњег програма и плана педагога	Јун, август, септембар
Организација васпитно–образовног рада током шк. године	септембар
Сарадња са наставницима у изради њихових годишњих и месечних планова	Јун, август
Учешће у организацији заједничких активности у школи	Током године
Праћење опште организације образовно–васпитног рада школе, а посебно ефикасности нових организационих облика рада	Током године
Спровођење анализа и истраживања у школи	Током године
Учествовање у припреми ИОП за ученике	Почетак шк. године
Иницирање и учествовање у иновативним видовима планирања наставе и других облика ов рада	Током године
Учествовање у избору и планирању екскурзија, излета	Почетак шк.године
Учешће у планирању и реализацији културних манифестација	Током године
Формирање одељења	Јун,август
Распоређивање новопридошлих ученика	Почетак школске године и током године
Праћење и вредновање образовно васпитног рада	
Систематско праћење и вредновање васпитно образовног рада, наставног процеса и напредовања деце, од. ученика	
Праћење реализације образовно васпитног рада	Током године

Праћење иновативних активности у настави	Током године
Рад на развијању и примени инструмената за вредновање и самовредновање активности рада школе	Током године
Иницирање и учествовање у истраживањима васпитно образовне праксе	Током године
Учешће у изради годишњег извештаја о раду школе у остваривању свих програма васпитно образовног рада	Током године
Праћење анализе успеха и дисциплине ученика на класификационим периодима, као и предлагање мера за њихово побољшање	Током године
Праћење успеха ученика у ваннаставним активностима, такмичењима, завршним испитима за упис у средње школе	Током године
Учествовање у усклађивању програмских захтева са индивидуалним карактеристикама ученика	Током године
Праћење узрока школског неуспеха и предлагање решења за побољшање школског успеха	Током године
Праћење поступака и ефеката оцењивања ученика	Током године
Рад са наставницима	
Сарадња са Већима млађих разреда, стручним активима по предметима	Током године
Дидактичко-методичко осмишљавање рада са ученицима који имају тешкоћа у образовно-васпитном развоју	Током године
Сарадња са наставницима на усклађивању програмских захтева са узрасним карактеристикама ученика као и са условима породичног живота	Током године
Посета и анализа часова свих облика образовно–васпитног рада	Током године
Учешће у изради инструмената и критеријума за вредновање резултата рада	Током године
Упућивање наставника на коришћење педагошке литературе и свих Правилника, ради праћења промена у образовно-васпитном раду	Током године
Откривање узрока заостајања појединих ученика, групе или одељења у образовно-васпитним постигнућима и предузимање одговарајућих мера	Континуирано
Сарадња са наставницима у индивидуалном раду са децом са посебним потребама–послови у оквиру инклузивног образовања	Континуирано
Педагошко-психолошко и дидактичко–методичкоусавршавање наставника кроз разговоре и дискусију	Континуирано
Праћење начина вођења педагошке документације наставника	Континуирано
	Континуирано

Пружање помоћи одељењским старешинама	
Пружање помоћи наставницима у примени различитих техника и поступака самоевалуације	Континуирано
Пружање помоћи приправницима у процесу увођења у посао	Континуирано
Рад са ученицима	
Испитивање зрелости деце за редовни полазак у школу и формирање одељења првог и петог разреда	Мај, јун
Праћење успеха и напредовања ученика у настави иваннаставним активностима	
Пружање помоћи ученицима у усвајању ефикасних метода и техника учења, развијању радних навика	Континуирано
Рад на подстицању и развијању позитивне климе у одељењу	Током године
Откривање ученика са васпитно–образовнимтешкоћама, утврђивање узрока и предузимање мера зањихово отклањање	Континуирано
Праћење адаптације ученика (нарочито I и V разред)	Септембар, октобар
Праћење оптерећености ученика	Континуирано
Професионална оријентација ученика: - Систем средњих школа у Србији и општи услови уписа у ср.школе - „О чему треба водити рачуна при избору занимања"- како бирати - континуирано праћење, подстицање и усмеравање општег и професионалног развоја ученика - учешће у свим облицима професионалне оријентације ученика, а нарочито у професионалном информисању ученика -Реализација плана ПО (ГИЗ)	Током године и континуирано
- Учешће у организацији и спровођењу завршног испита	Мај, јун
Корективни васпитно–образовни рад: - сарадња са наставницима на индивидуализованомприступу деци - идентификација ученика којима је потребан корективни васпитно–образовни рад и зависно одоштећења саветодавни корективни рад у школи илис пецијалним установама - индивидуализација школског програма за децу са интелектуалним сметњама	Континуирано
Рад са родитељима	
Прикупљање података и информација од родитеља,значајних за упознавање и праћење развоја ученика	Током године
Саветодаван рад са родитељима ученика, ради њиховог упућивања у поступке за решавање проблема деце	Током године
Испитивање интересовања и могућности родитеља за укључивање у поједине облике рада школе	Током године
Пружање подршке и помоћи родитељима у осмишљавању слободног времена ученика	Током године

Сарадња са директором,педагошким асистентом, стручним сарадницима	
Сарадња са директором у вези са свим облицима васпитно-образовног рада Сарадња у оквиру рада стручних тимова и комисија и редовна размена информација Сарадња на заједничком планирању активности, анализа и извештаја о раду школе Сарадња на формирању одељења и расподели одељењских старешинстава Сарадања на планирању активности у циљу јачања наставничких и личних компетенција Сарадња са директором по питању приговора и жалби ученика и њихових родитеља/старатеља на оцену из предмета и владања	Континуирано
Рад у стручним органима и тимовима	
Решавање актуелних образовно–васпитних проблема. Учествовање у раду Наставничког већа, Педагошког колегијума (давањем саопштења, информисањем о резултатима обављених анализа, прегледа, предавањима и других активности) Учествовање у раду тимова, већа, актива и комисија на нивоу установе, ради остваривања одређеног задатка, програма или пројекта	Конт.
Упознавање наставника са променама у образовању	Конт.
Педагошко и дидактичко–методичко усавршавање наставника и информисање о резултатима спроведених истраживања и о раду са ученицима и родитељима	Конт.
Предлагање мера за унапређивање рада стручних органа установе	Конт.
Сарадња са стручним институцијама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе	
Сарадња са наставницима на њиховом стручном усавршавању путем популарисања стручне литературе,предлагање иновативних и активних облика рада и праћење даљег стручног усавршавања наставника	Конт.
Сарадња са РЦ-Чачак и ШУ - Чачак	Конт
Учешће у организованим облицима сарадње и размене искустава стручних сарадника на нивоу општине и града(Актив стручних сарадника)	Конт.
Перманентно праћење стручне литературе	Конт.
Сарадња са Националном службом за запошљавање	Почетак школске године
Успостављање сарадње са образовним, васпитним, здравственим и другим институцијама које доприносе остваривању васпитно–образовног рада:	Конт.
Вођење педагошке документације, припрема за рад и стручно усавршавање	
Програм и план рада педагога	Јун, август
Дневник рада педагога	Конт.
Евиденција о сарадњи са наставницима, ученицима и родитељима	По потреби
Досије о раду са ученицима	По потреби
Документација о извршеним истраживањима,	Континуирано

анализама, извештајима	
Праћење вођења педагошке документације ушколи	Континуирано
Недељно и дневно планирање рада са ученицима,наставницима и родитељима	Током године
Припрема анализа, предавања, анкета	Током године
Проучавање потребне литературе	Током године

Напомена: Време предвиђено за обављање послова даје се оријентационо. Зависно од потреба школе, самих дешавања, у пракси може, а најчешће и долази до одступања од планираног. Током школске године у одређеном временском периоду појединим подручјима рада неопходно је посветити више или мање времена од предвиђеног.

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

АКТИВНОСТИ	НОСИОЦИ	ВРЕМЕ
Систематско евидентирање и процењивање свих фактора у процесу рада који могу узроковати повреде на раду, обољење или оштећење здравља	Директор, секретар,домар,помоћно особље	Током шк.године
Утврђивање могућности, тј.спречавања, отклањања или смањења ризика	Домар, секретар	Током шк.године
Упознавање и обучавање запослених о безбедности на раду	Директор, добровољно ватрогасно друштво МУП Републике Србије	На почетку сваке школске године
Развој свести свих запослених о безбедности на раду	Директор, сви запослени	Почетак свакешколске године
Сарадња са локалном самоуправом	Директор, комисија	Током школске године од
Сарадња са родитељима	Директор, комисија	Током школске године
Евалуација рада	Комисија	Крај школске године

ПЛАН ТИМА ЗА АДАПТАЦИЈУ НОВОПРИДОШЛИХ УЧЕНИКА, НАСТАВНИКА,ПРИПРАВНИКА, ПЕДАГОШКОГ АСИСТЕНТА И ЛИЧНОГ ПРАТИОЦА

АКТИВНОСТИ	ВРЕМЕ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Распоредити новопридошле ученике по одељењима и упознати их са разредним старешином и ученицима	Септембар и у току шк. од	Тим
Упознати родитеље и ученике са правилима понашања у школи и њиховим обавезама, као и са амбијентом школе (кабинети , канцеларије запослених, библиотека,кухиња)	Септембар и у току шк. од	Тим
Помоћи ученицима да упознају предметне наставнике и начин њиховог рада	Септембар и у току шк.	Тим
Мотивисати ученике за учење и укључивати их у активности школе	Током школскегодина	Тим
Проверавати њихову адаптацију и пружати им подршку	Током школскегодина	Тим
Сарађивати са учитељима и другим школама из којих долазе	По потреби, током школске године .	Тим
Пружати подршку и помоћ новим наставницима , ПА и упознати их са свим обавезама у школи (обрасцима, радом са ученицима, претходним извештајима о напредовању ученика, интерним договорима, тимовима, комисијама...)	Током школске године	Тим
Помоћи личном пратиоцу (учионица детета, фискултурна сала, провођење времена док је ученик на часу-могућност седења у ходнику или у библиотеци или саветодавни разговор са педагогом-по договору)	Током школске године	Тим
Вођење документације	Током школске године	Тим
Писање извештаја	Јун	Тим
Током школске године, а по потреби сарађиваћемо са другим институцијама у Чачку, ППС из других школа, родитељима ученика.		

ПРОГРАМ ЗА НАПРЕДОВАЊЕ И СТИЦАЊЕ ЗВАЊА

Звања се стичу поступно.

ЗВАЊЕ (наставник, стручни сарадник)	**АКТИВНОСТ**	**НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ**
Педагошки саветник	1. Најмање 8 година радног искуства у о-в установи 2. Показује висок степен компетентности у о-в раду (наставник) 3. Висок степен остварености-в циљева у односу на почетно стање и услове рада (стручни сарадник) 4. Истиче се у свим активностима стручног усавршавања 5. Иницира и учествује у подизању квалитета о-в рада 6. Зна стране језике на нивоу А2 7. Користи рачунар у раду	Наставник, стручни сарадник, стручно веће за област предмета, педагошки колегијум и директор .
Самостални педагошки саветник	1. Има најмање 10 година радног искуства у о-в установи и најмање две године у звању педагошког саветника 2.Показује висок степен компетентности у о-в раду (наставник) 3.Висок степен остварености-в циљева у односу на почетно стање и	

	услове рада (стручни сарадник) 4.Иницира и учествује у подизању квалитета о-в рада 5.Савлада програм за ментора приправнику од 70 бодова или одобрене програме 6.Зна стране језике на нивоу А2 7.Користи рачунар у раду	
Виши педагошки саветник	1. Има најмање 12 година радног искуства у о-в установи и најмање 2 године у звању самосталног педагошког саветника 2. Има натпросечан степен компетенције 3. Иницира и учествује у подизању квалитета о-в рада 4. Зна старни језик на нивоу Б1 5. Користи рачунар у раду	
Високи педагошки саветник	1. Има најмање 15 година радног искуства у о-в установи и најмање 3 године рада у звању вишег педагошког саветника 2. Оствари различите одобрене програме кроз обуке у трајању од преко 120 сати као реализатор или предавач	Наставник, стручни сарадник, стручно веће за област предмета, педагошки колегијум и директор .

	3. Натпросечан степен компетенције у о-в раду 4. Зна један страни језик на нивоу А2, а други на нивоу Б1 5. Користи рачунар у раду	
Педагошки саветник (самостални , виши, високи) учествује у свим областима рада у школи и доприноси унапређењу образовно-васпитног рада. Уколико буде било заинтересованих наставника или стручних сарадника за напредовање и стицање звања, прецизираћемо активности у годишњем плану рада школе.		

ЗАВРШНИ ИСПИТ

Завршни испит се полаже након завршеног осмог разреда. Завршним испитом процењује се степен остварености општих и посебних стандарда постигнућа у основном образовању и васпитању.

Завршни испит на крају основног образовања полажу сви ученици.

Завршни испит је стандардизован и спроводи се под једнаким условима и на исти начин за све ученика и омогућава упис у средње школе.

Завршни испит има следећу структуру и садржај: испит се полаже употребом теста из предмета српски језик, односно матерњи језик; математика и употребом комбинованог теста из следећих наставних предмета: историја, географија, биологија, физика и хемија. Заступљеност броја задатака у комбинованом тесту је структуирана према заступљености у наставном плану од петог до осмог разреда.

Тестови завршног испита су састављени само од непознатих задатака; листа стандарда, исхода,односно знања и компетенција ће се испитивати потпуно непознатим задацима.

Свим ученицима ће се приликом уписа у средњу школу узети бодови који су добијени на основу успеха у основној школи и бодови добијени на завршном испиту.Школа обавезно организује припреме ученика за полагање завршног испита.

Завршни испит полажу и ученици са посебним потребама, у складу са чулним и моторичким могућностима,тј.условима које захтева одређен врста инвалидитета.

Пробно теститаше ученика осмог разреда из предмета из којих полажу тестове на завршном испиту, обавиће се сваке актуелне школске године, у месецу, у складу са инструкцијама из Министарства просвете, науке и технолошког развоја

Након сваког обављеног пробног и завршног тестирања вршиће се анализа резултата ових испита која ће послужити за побољшање квалитета наставе и учења.

ПРОГРАМ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ УЧЕНИЦИМА

(индивидуални образовни планови 1, 2 3)

Због тајности података, овај документ нисмо желели да прикажемо, али се може погледати код педагога школе. Надамо се да нас разумете.

Директор школе

Лазар Чикириз